Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Nr. 17. Warszawa, dnia 2 listopada 1933 r. **Rok XVI.**

DZIENNIK URZĘDOWY
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Prenumerata roczna 12 zł. **Cena egzemplarza 1 zł.**

Prenumeratę należy wpłacać na konto P. K. O. **Nr. 30-400** „Centralna Księgowość Ministerstwa Skarbu", zaznaczając na odwrocie blankietu nadawczego „Należność za prenumeratę Dziennika Urzędowego Min. Spraw Wewn."

Adres Redakcji: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, ul. Nowy Świat 69, Wydział Org. Prawny Tel. 220-20.
Adres Administracji: Komisarjat Rządu, ul. Daniłowiczowska Nr. 1. Telef. 696-87.

TREŚĆ:

VI.
Okólniki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

255.

Okólnik Nr. 105

z dnia 17 października 1933 r.

(AP. 106/89) w sprawie instrukcji do prawa o wykroczeniach oraz do postępowania karnego administracyjnego.

Do

P. P. Wojewodów i Komisarza Rządu m. st. Warszawy.

W załączeniu przesyłam instrukcję do prawa o wykroczeniach oraz do postępowania karnego administracyjnego.

Proszę Pana Wojewodę (Pana Komisarza Rządu) o wydanie zarządzenia zaznajomienia się z treścią instrukcji przez urzędników, którym poruczono załatwianie spraw karnych administracyjnych. Zawarte w instrukcji wyjaśnienia i wytyczne winny być ściśle przestrzegane i stosowane.

Zarazem uchylam wszelkie nieuchylone dotąd okólniki i pisma okólne zawarte w Zbiorze Zarządzeń Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na stronach 438 — 489, z wyjątkiem zarządzeń umieszczonych tamże pod pozycjami 6, 12 i 22. Zarządzenie z dnia 18.III.1929 r. wydrukowane w Zbiorze pod poz. 14 (str. 448) pozostaje również narazie w mocy.

Uchylam ponadto okólniki Nr. 8 z dnia 21 stycznia 1931 r., Nr. 121 z dnia 4 lipca 1931 r., Nr. 106 z dnia 5 sierpnia 1932 r., przyczem wszystkie okólniki wymienione pod punktami 1), 2), 3) i 4 części IV okólnika Nr. 106 pozostają uchylone, pismo okólne Nr. Pers. 101/10 z dnia 25 listopada 1932 r., okólnik Nr. 4 z dnia 23 stycznia 1933 r., okólnik Nr. 19 z dnia 4 marca 1933 r. oraz okólnik Nr. 53 z dnia 3 czerwca 1933 r.

Pozostają w mocy okólniki Nr. 133 z dnia 25.VI.1927 r., Nr. 96 z dnia 14.VII.1932 r., Nr. 136 z dnia 2.XI. 1932 r., Nr. 7 z dnia 28.I.1933 r., Nr. 85 z dnia 29.VIII.1933 r. i pismo okólne z dnia 22.II.1933 r. Nr. GB. 31/16/4.

Minister Spraw Wewnętrznych:
(—) Bronisław Pieracki.

INSTRUKCJA DO PRAWA O WYKROCZENIACH ORAZ DO POSTĘPOWANIA KARNEGO ADMINISTRACYJNEGO.

WSTĘP.

W prawie karnem administracyjnem, podobnie zresztą jak w prawie karnem sądowem, odróżnić należy z jednej strony przepisy materjalne, z drugiej — przepisy formalne. Pierwsze z nich ustalają kto, kiedy, za co i jak ma być

karany, drugie wskazują władze, powołane do wymierzania kar, ich właściwość oraz tok postępowania przed nimi.

Zważywszy, że z pośród ogółu przepisów materjalnych prawa karnego administracyjnego, mamy normy takie, które mają zastosowanie do wszelkich wykroczeń (ogólne instytucje karalności) oraz takie, które określają, co jest zabronione pod groźbą kary (konkretne stany faktyczne), dojdziemy do rozklasyfikowania całokształtu materjalnych przepisów karnych na dwie grupy. Pierwsza grupa przepisów obejmie ogólne postanowienia karne, druga — poszczególne wykroczenia wraz z sankcjami karnemi.

Również z pośród ogółu przepisów formalnych da się odróżnić dwie wyraźne grupy postanowień, mianowicie przepisy o władzach karzących, ich zakresie działania tudzież organizacji (w sprawach karnych administracyjnych) — z jednej oraz przepisy proceduralne — z drugiej strony.

W ten sposób dochodzi się do podziału całokształtu materjału prawa karnego administracyjnego na cztery grupy, a mianowicie na: 1) ogólne postanowienia karalności wykroczeń, 2) poszczególne wykroczenia, przyczem instrukcja niniejsza obejmuje w zasadzie tylko ważniejsze przestępstwa, określone w prawie o wykroczeniach, 3) przepisy organizacyjne w zakresie spraw karnych administracyjnych oraz 4) postępowanie karno-administracyjne.

Zastosowane w niniejszej instrukcji skróty oznaczają:

K. K. = Kodeks karny 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 571),

pr. o wykr. = prawo o wykroczeniach (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 572),

przep. wprow. = przepisy wprowadzające kodeks karny i prawo o wykroczeniach (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 572 i Nr. 82, poz. 724 z 1932 r.

p. k. a. — rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365),

k. p. k. = kodeks postępowania karnego (tekst. jednolity Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 725 z 1932 r.).

I. OGÓLNE ZASADY KARALNOŚCI WYKROCZEŃ.

1. **Źródła i zasięg.** Ogólne zasady karalności wykroczeń zawarte są przedewszystkiem w postanowieniach art. 1 — 16 pr. o wykr. wraz z postanowieniami tych artykułów K. K., które wyraźnie zostały wyliczone w art. 2 pr. o wykr. Nadto należą do nich w zasadzie następujące postanowienia p. k. a.: o zbiegu przestępstw i przepisów karnych (art. 13 — 16), o areszcie zastępczym (art. 27), o areszcie domowym (art. 28), o konfiskacie (art. 29) oraz o przeznaczeniu grzywien (art. 56), dalej art. 4 ustawy z dnia 19 lutego 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 135), wreszcie niektóre postanowienia przep. wprow. jak art. 8 — 13. Natomiast z dniem wejścia w życie pr. o wykr. na zasadzie art. 12 § 1 przep. wprow. przestały obowiązywać te fragmentaryczne postanowienia ustaw szczególnych, które normowały niektóre zagadnienia z dziedziny ogólnych zasad karalności, tak więc przepisy ustaw szczególnych o przedawnieniu i t. p. utraciły swą moc.

Zauważa się, iż wspomniane ogólne zasady karalności mają zastosowanie do całego orzecznictwa karnego administracyjnego (art. 16 pr. o wykr. oraz art. 12 § 1 przep. wprow.). Obowiązują one nietylko w stosunku do ustawodawstwa z przed 1 września 1932 r., ale nawet zachowują swoją moc również w odniesieniu do ustaw wydanych po tym terminie i ustaw, które w przyszłości wydane zostaną, chyba, że ustawa wydana po dniu 1 września 1932 r. stanowiłaby inaczej (co zdarza się zazwyczaj tylko wyjątkowo).

O pewnych odchyleniach od tej zasady generalizującej będzie mowa niżej przy omawianiu odnośnych postanowień (usiłowanie, przeznaczenie grzywien i t. p.).

2. **Zakres mocy obowiązującej ustaw karnych.** Art. 1 K. K. ustalił zasadę, iż odpowiedzialności karnej ulega tylko ten, kto dopuszcza się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego pełnienia. Aby zatem pewien czyn mógł być karalny, muszą zaistnieć następujące 3 warunki zasadnicze: 1) dany czyn musi być przez prawo zabroniony, 2) musi być zabroniony pod groźbą kary, 3) czyn musi być popełniony w czasie, kiedy odnośna norma prawna już obowiązywała. Sam zakaz lub nakaz prawny nie wystarcza, ustawodawca mógł się ograniczyć do przeprowadzenia swej woli np. środkami przymusowemi.

Pod pojęciem „ustawy“ należy rozumieć nietylko ustawę w ścisłem tego słowa znaczeniu i rozporządzenie z mocą ustawy Prezydenta Rzeczypospolitej, lecz wogóle wszelki obowiązujący przepis prawny. Przez „czyn“ rozumie się zarówno działanie jak i zaniechanie. Sam czyn przestępczy (a zatem nie dopiero skutek przestępny) wystarcza, aby jego sprawca mógł być pociągnięty do odpowiedzialności karnej.

Ustawy zmieniają się, zostają nowelizowane, zastępowane nowemi, uchylane. Dość często więc zdarza się, że czyn przestępny dokonany został pod rządem **dawnej ustawy,** a moment wymierzania kary przypada już po wejściu w życie **nowej ustawy.** Tę kolizję w czasie reguluje art. 2 K. K., nakazując stosować w zasadzie ustawę nową, a dawną tylko wówczas, jeśli była względniejszą dla sprawcy. Jeśli dawna ustawa utraciła moc i na jej miejsce nie wszedł żaden nowy przepis, wówczas nawet nie wolno wykonać kary już orzeczonej.

Tenże art. 2 przewiduje jednak w § 3 wyjątek od tej zasady, mianowicie nakazuje karać według ustawy już wygasłej, jeśli to była ustawa, wydana z powodu wyjątkowych stosunków faktycznych. Tak więc np. przekroczenie przepisów

wydanych na czas epidemji, powodzi i t. p., dokonane w czasie obowiązywania tych przepisów, będzie mogło być ścigane, chociażby w międzyczasie przepisy te przestały obowiązywać.

Zakres mocy obowiązującej ustaw karnych co do miejsca popełnienia wykroczenia został unormowany przez art. 3 K. K. i art. 3 prawa o wykroczeniach. Przyjęto w pełni zasadę terytorjalności; ustawy karne polskie stosują się do wszystkich osób (a więc zarówno obywateli jak i cudzoziemców), które popełniły wykroczenia na obszarze Państwa Polskiego. Za obszar Państwa uważa się: 1) terytorjum geograficzne w ścisłem znaczeniu, t. j. ziemie należące do Państwa Polskiego, 2) wody wewnętrzne i przybrzeźne, 3) powietrze nad obszarem wymienionym wyżej pod 1) i 2), 4) polskie statki wodne i powietrzne, choćby znajdowały się poza granicami Państwa Polskiego. Do wykroczeń popełnionych na pełnem morzu na polskim statku wodnym należy stosować przepisy obowiązujące w porcie gdyńskim (art. 10 pkt. f przep. wprow.), do popełnionych poza granicami Państwa na polskim statku powietrznym — przepisy miejsca zarejestrowania statku powietrznego (art. 82 prawa lotniczego). Wykroczenia popełnione poza obszarem Państwa Polskiego, choćby zdziałane były przez obywateli polskich, nie ulegają ściganiu przez władze polskie, chyba że ustawa szczególna wyraźnie tak stanowi.

Od zasady terytorjalności istnieją jednak pewne wyjątki. Nie mówi o nich wprawdzie ani K. K. ani pr. o wykr., wynikają one z norm innego rządu. Tak na zasadzie umów i zwyczajów międzynarodowych tereny poselstw uważane są za „eksterytorjalne" i czyny na nich zdziałane nie mogą być przez władze polskie ścigane. Podobnie przestępstwa popełnione przez osoby korzystające z prawa zakrajowości, choćby zdziałane nawet poza obszarem eksterytorjalnym, nie ulegają ukaraniu przez władze polskie. W tych wypadkach jedynym środkiem jest interwencja dyplomatyczna.

Poza osobami eksterytorjalnemi, wyłączonemi zupełnie z pod zakresu mocy obowiązującej ustaw polskich, istnieje jeszcze instytucja t. zw. nietykalności poselskiej, o której mówi art. 21 (37) Konstytucji.

3. **Zasady odpowiedzialności.** Odpowiada się karnie tylko za czyny zawinione; **wina** może być umyślną, bądź nieumyślną, sprawca odpowiedzialnym jest w obu wypadkach, chyba, że ustawa szczególna przewiduję karę tylko na wypadek winy umyślnej (art. 4 pr. o wykr.).

Kiedy zachodzi wina umyślna, a kiedy nieumyślna, o tem mówi art. 14 K. K. Wykroczenie umyślne będzie, gdy sprawca chciał popełnić czyn zabroniony względnie zgóry się zgadzał na to, że działanie jego spowoduje skutek przestępny. Wykroczenie **nieumyślne** ma miejsce wówczas, gdy sprawca możliwość skutku przestępnego przewidywał, lecz bezpodstawnie przypuszczał, że go uniknie (lekkomyślność), oraz wówczas, gdy sprawca wcale nie przewidział skutku przestępnego lub przestępności działania, choć mógł lub powinien był przewidzieć (niedbalstwo).

Jeśli wykroczenie zostało popełnione wspólnie przez kilka osób, to każdy sprawca odpowiada indywidualnie, zależnie od tego, w jakim stopniu sam zawinił (art. 16 K. K.).

Art. 17 K. K. wymienia trzy stany psychiczne, które wyłączają odpowiedzialność karną, a mianowicie: niedorozwój psychiczny, chorobę psychiczną, inne zakłócenia czynności psychicznej. Anormalny stan psychiczny może być trwałym lub przejściowym, dla karalności miarodajnym jest stan psychiczny sprawcy w momencie spełnienia wykroczenia. Jeśli sprawca w chwili czynu przestępnego był **niepoczytalny,** wówczas karanym być nie może, chyba, że celowo, dla łatwiejszego popełnienia wykroczenia, w taki stan się wprowadził (np. upił się utraty przytomności).

Czy zachodzi stan niepoczytalności wyłączającej karalność, o tem decyduje przeprowadzający rozprawę na podstawie posiadanego materjału dowodowego. W wypadkach wątpliwych należy zarządzić zbadanie sprawcy przez lekarza urzędowego lub zażądać przedstawienia świadectwa lekarza prywatnego.

Obowiązujące przepisy znają obok zupełnej niepoczytalności t. zw. poczytalność zmniejszoną (art. 18 K. K.). W takim wypadku sprawca podlega karze, lecz można wobec niego zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary.

Niema żadnego wykroczenia, jeśli sprawca dopuścił się czynu przestępnego pod wpływem **przymusu** fizycznego, któremu nie mógł się oprzeć (art. 19 K. K.). Tylko przymus fizyczny wchodzi tu w rachubę. Może on pochodzić od innej osoby lub też ze strony sił przyrody. T. zw. przymus moralny (groźba) podpada pod pojęcie wyższej konieczności. Również niema żadnego wykroczenia w wypadku **błędu** co do okoliczności, należącej do istoty czynu (art. 20 § 1 K. K.). Błąd ten może dotyczyć zarówno nieświadomości okoliczności faktycznej, jak i nieświadomości co do zachodzącego stosunku prawnego. Jeśli jednak nieświadomość danej okoliczności jest wynikiem nieostrożności lub niedbalstwa, czyli pochodzi z t. zw. winy nieumyślnej, wówczas sprawca odpowiada karnie.

W sprawie **nieznajomości ustaw karnych** polski kodeks karny zajął nieco inne stanowisko od poprzednio obowiązujących dzielnicowych kodeksów, mianowicie w art. 20 § 2 dopuścił możność zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary w wypadku usprawiedliwionej nieświadomości bezprawności czynu. Jednakże w orzecznictwie karnem administracyjnem, wobec zbyt ciasnych ram nadzwyczajnego złagodzenia w nielicznych tylko wypadkach, nieznajomość przepisów karnych będzie mogła być traktowana łagodniej od zawinionego wykroczenia.

Instytucje kodeksowe o **obronie koniecznej** (art. 21 K. K.) oraz **o stanie wyższej konieczności** (art. 22) mają również zastosowanie w odniesieniu do karalności wykroczeń. Dokładne zrozu-

mienie tych zawiłych instytucyj prawa karnego, podobnie zresztą jak i innych ogólnych instytucyj karalności, trudno osiągnąć inaczej niż przez studjum obszernych komentarzy do nowego kodeksu karnego (Makarewicz, Makowski i in.) oraz przez śledzenie orzecznictwa Sądu Najwyższego w tej mierze.

4. **Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo.** **Usiłowanie** popełnienia wykroczenia w zasadzie nie jest karalne (art. 5 § 2 pr. o wykr.). Odpowiedzialności karnej ulega się dopiero wówczas, gdy się spełniło wszystko to, co odnośne postanowienie ustawy lub rozporządzenia uważa za czyn przestępny; dopiero z chwilą wypełnienia przez sprawcę stanu faktycznego, przewidzianego przez obowiązujący przepis, ma się do czynienia z wykroczeniem.

Od tej zasady uczyniono jednak odstępstwo w stosunku do ustaw z przed 1 września 1932 r. Mianowicie art. 12 § 1 przep. wprow. nakazuje pociągnąć do odpowiedzialności karnej również w wypadkach usiłowania popełnienia wykroczenia, o ile ustawa szczególna takie postanowienie zawiera. Tak więc karalne jest np. usiłowanie naruszenia postanowień ustawy z 7 października 1921 o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 656) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta R. P. z 14 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 151). W tym jak i podobnych wypadkach należy mieć na względzie postanowienia art. 23 — 25 K. K.

Inaczej niż w odniesieniu do zbrodni i występków została unormowana sprawa **podżegania** do popełnienia wykroczenia. Mianowicie w/g art. 5 § 1 pr. o wykr. podżegacz odpowiada w granicach swego zamiaru tylko wówczas, gdy 1) wykroczenie zostało dokonane (a więc usiłowanie niewystarcza) oraz 2) gdy sprawca był nieletnim, niepoczytalnym lub zależnym od podżegacza. Muszą się zbiec oba warunki, aby podżegacza móc pociągnąć do odpowiedzialności karnej. Kogo należy uważać za podżegacza, o tem mówi art. 26 K. K. W związku z tem, na zasadzie art. 12 § 1 przep. wprow., utraciły moc te postanowienia ustaw szczególnych, które przewidywały karalność podżegacza wogóle, jak np. zawarty w art. 13 ust. 2 przepis o podżeganiu rozporządzenia Prez. R. P. z dnia 19.XI.27 o zwalczaniu chorób roślin oraz o tępieniu chwastów i szkodników roślin (Dz. U. R. P. Nr. 108, poz. 922).

Natomiast niema żadnej odpowiedzialności karnej w wypadkach **pomocnictwa** (art. 5 § 2 pr. o wykr.). W myśl przyjętych przez kodeks karny zasad subjektywizmu w dziedzinie odpowiedzialności i indywidualizacji w zakresie wymiaru kary, każdy sprawca odpowiada za swoje czyny i w ramach swej własnej winy.

Oczywiście, jeżeli przepisy prawne, wydane po dniu 1 września 1932 r., przewidują karalność podżegania lub pomocnictwa, to przepisy takie, jako prawo późniejsze mają zastosowanie w całej pełni. Podżeganie i pomoc zna rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. o broni, amunicji i materjałach wybuchowych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 807).

5. **Nieletni.** Art. 6 pr. o wykr. dzieli nieletnich na dwie kategorje. Pierwsza z nich, wyłączona zupełnie od odpowiedzialności karnej, obejmuje: a) nieletnich do lat 13, b) nieletnich od lat 13 do 17, działających bez rozeznania. Nieletni tej kategorji wymagają tylko zastosowania środków wychowawczych, o żadnej represji karnej względem nich nie może być mowy.

Druga kategorja nieletnich, to nieletni od lat 13 do 17, którzy pepełnili wykroczenia z rozeznaniem. Do nich władza karząca może, lecz nie musi, zastosować środek wychowawczy, o ile zachodzą warunki wskazane w art. 6 ust. 3, pr. o wykr., w przeciwnym razie nieletni tych kategorji odpowiadają narówni z pełnoletnimi, co najwyżej można względem nich zastosować art. 9 pr. o wykr. o nadzwyczajnem złagodzeniu kary.

Zważywszy, że kara jest środkiem nietylko nie wystarczającym do zwalczania przestępstw nieletnich, ale przeciwnie — częstokroć wprost szkodliwym, że z dzieckiem, które spełniło czyn zabroniony przez ustawę, nie można postępować tak, jak z dorosłym, należy wobec nieletnich stosować w szerokiej mierze środki wychowawcze.

Zauważa się, że jakkolwiek stylizacja art. 6 § 2 nastręcza pewne wątpliwości interpretacyjne co do łącznego udzielania upomnienia oraz oddania pod dozór odpowiedzialny, jednak stosując wykładnię celową Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uważa za możliwe udzielenie upomnienia lub oddania pod dozór, o ile oczywiście nie okaże się właściwem zastosowanie obu tych środków wychowawczych łącznie.

Wreszcie wychodząc z założenia, że nieletni niezawsze zdają sobie sprawę z popełnionych wykroczeń i zwykle nie posiadają własnych środków pieniężnych, nie należy wobec nich stosować kar nakładanych w drodze doraźnych nakazów karnych.

6. **Sankcje karne.** Rozróżnia się kary zasadnicze i kary dodatkowe (art. 1 p. k. a.). Karami zasadniczemi, przewidzianemi przez prawo o wykr., są: areszt i grzywna, karami dodatkowemi: przepadek (konfiskata) i utrata prawa wykonania zawodu.

Art. 1 pr. o wykr. ustala **maksymalny wymiar** kar zasadniczych dla wykroczeń. Dla kary aresztu górną granicę stanowi 3-miesięczny areszt, dla grzywny 3.000 zł. Jednakże wobec postanowień art. 13 przep. wprow., które nakazują traktować jako wykroczenia przestępstwa zagrożone karą wyższą, o ile tylko co do nich orzecznictwo zostało przekazane władzom administracyjnym,— dopuszczalne jest wyjście poza te ramy maksymalne, o ile dana ustawa szczególna przewiduje wyższą granicę górną kary.

Areszt ponad 3 miesiące przewidują: rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 16 stycznia 1928 r. o stanie wojennym (Dz. U. R. P.

Nr. 8, poz. 54) i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 16 marca 1928 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 307). Nadto ogłoszone po wejściu w życie pr. o wykr. rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 października 1932 r., zawierające prawo o broni, amunicji i materjałach wybuchowych (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 807) przewiduje areszt do 6 miesięcy lub grzywnę do 5.000 zł.

Wreszcie wobec utrzymania w mocy art. 1 p. k. a. można wymierzyć grzywnę ponad 3.000 zł., jeżeli wymiar grzywny uzależniony jest przez odnośną ustawę od pojedyńczej lub wielokrotnej wysokości szkody, wartości przedmiotu, uszczuplonej należności albo innej jednostki obliczeniowej.

Granicą dolną dla aresztu jest areszt jednodniowy (art. 7 pr. o wykr.), dla grzywny 1 zł. (art. 8 § 1). Należy jednak mieć tu na uwadze postanowienia art. 10 pkt. b) przep. wprow., według którego np. dopuszczalny jest wymiar grzywny od 25 groszy z ustawy z 1.VIII.19 o załatwieniu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dz. P. P. P. Nr. 66, poz. 394).

Art. 8 § 2 pr. o wykr. i art. 8 przep. wprow. zawierają ogólne **blankietowe przepisy karne** na wypadek, gdyby jakaś norma prawna nie zawierała własnych sankcyj karnych. Główna różnica pomiędzy temi dwoma artykułami polega na tem, że art. 8 pr. o wykr. działa od dnia 1 września 1932 r., kiedy art. 8 przep. wprow. dotyczy norm prawnych wydanych przed tym terminem.

W wypadkach wymierzania aresztu na przeciąg jednego względnie więcej tygodni lub miesięcy, należy unikać określeń „7 dni“, „30 dni“, a to wobec wyraźnego brzmienia art. 7 pr. o wykr. Co do aresztu miesięcznego, to jakkolwiek art. 41 § 2 K. K. nie został przez pr. o wykr. przejęty, należy jednak dokonywać obliczania czasu aresztu w sposób podobny jak on został podany w art. 41 § 2 k. k. Zresztą art. 36 rozporz. Prez. Rzp. z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341), mający zastosowanie w postępowaniu karnem administracyjnem, zawiera podobne postanowienie.

Zamiast aresztu zwykłego można w pewnych wypadkach na zasadzie art. 28 p. k. a. orzekać **areszt domowy.** Sprawę tego aresztu normuje rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 7. II.28 (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 228) i rozporządzenie wykonawcze z 10.III.28 (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 256). Areszt domowy należy stosować tylko w razie skazania na czas nie dłuższy niż siedem dni (art. 5 § 2 pkt. 8 przep. wprow.).

Art. 57 § 2 K. K. zawiera ważną dla władzy karzącej wskazówkę, że gdy ustawa za pewne przestępstwa zagraża alternatywnie karą pozbawienia wolności lub grzywną, pozostawiając tej władzy wolność wyboru pomiędzy jednym a drugim rodzajem kary, natenczas omawiana władza powinna wybrać karę pozbawienia wolności tylko wówczas, gdy skazanie na grzywnę nie byłoby celowe, np. gdy wiadomo zgóry, że grzywna będzie nieściągalną.

Art. 58 K. K. upoważnia władzę karzącą — w przypadku skazania przestępcy na karę pozbawienia wolności — do zaliczenia na poczet tej kary, całkowicie lub częściowo okresu tymczasowego aresztowania (zapobiegawcze pozbawienie wolności). Z brzmienia tego artykułu wynika, że zaliczenie to pozostawione jest całkowicie swobodnemu uznaniu wspomnianej władzy. Postanowienie art. 58 może znaleźć zastosowanie np. w przypadku art. 18 ust. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13.VIII.1926 r. o cudzoziemcach (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 465), art. 20 ust. 5 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23.XII.1927 r. o granicach Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 117, poz. 995), art. 15 ust. 4 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16.I.1928 r. o stanie wojennym (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 54), jak również w przypadku tymczasowego przytrzymania (art. 8 p. k. a.).

Areszt zastępczy oznacza się w wypadkach nieściągalności grzywny lub w razie gdyby jej ściąganie narażało skazanego na ruinę majątkową (art. 10 pr. o wykr. i art. 27 p. k. a.). Areszt zastępczy można odrazu oznaczyć w orzeczeniu względnie nakazie karnym. Wobec postanowienia art. 10 § 2 pr. o wykr., inaczej niż przed 1 września 1932 r., obok grzywny zawsze można oznaczyć areszt zastępczy (uchylony art. 26 p. k. a. dopuszczał areszt zastępczy tylko wówczas, gdy odnośna ustawa szczególna przewidywała areszt bezwzględny względnie areszt zastępczy.

Areszt zastępczy wymierza się według swobodnego uznania, przyjmując dzień aresztu za równoważnik grzywny 1 — 50 zł. (art. 10 § 1 pr. o wykr.), zatem np. grzywnę 10 zł. można zamienić na 1, 2 lub więcej dni aresztu, w ramach odnośnej ustawy, zależnie od okoliczności. Należy jednak unikać stosowania zbyt różnorodnego sposobu przeliczania i zamieniać w zasadzie grzywnę do 15 zł. na 1 dzień aresztu, o ile oczywiście w poszczególnym wypadku okoliczności czynu przestępnego lub charakter sprawcy nie wymagają odchylenia od wskazanej miary przeciętnej.

Poszczególne ustawy bądź nie wymieniają na jaki cel lub fundusz orzekane grzywny przypadają, bądź też wskazują specjalny cel lub fundusz **przeznaczania grzywien.** Sprawa grzywien, które w myśl poszczególnych ustaw wpływają do Skarbu Państwa bez specjalnego przeznaczenia, została unormowana przepisem art. 42 § 3 K. K., w myśl którego grzywny te idą do Skarbu Państwa na potrzeby zakładów karnych, wychowawczych i zabezpieczających. Należy je zarachowywać na budżet dochodów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Grzywny, które w myśl poszczególnych ustaw przeznaczone są na inne specjalne cele lub fundusze (jak np. Państwowy Fundusz Drogowy), należy zarachowywać w dalszym ciągu na właściwe fundusze.

7. **Nawiązka.** Prawo o wykroczeniach przewiduje nawiązkę w art. 54 i 55.

Nawiązka nie jest zasądzeniem powództwa cywilnego, lecz zbliża się do pojęcia kary dodatkowej. Orzeka się ją z urzędu niezależnie od wniosku osoby pokrzywdzonej. Nawiązka może być wymierzona jedynie w orzeczeniu, w którem orzeka się karę zasadniczą. Wymierzanie nawiązki w nakazie karnym jest niedopuszczalne ze względu na postanowienia art. 45 p. k. a.

Jeśli wykroczenie popełnił nieletni i władza zamiast kary zastosuje środki wychowawcze, to, oczywiście, nawiązki orzekać nie można, gdyż orzeka się ją tylko obok kary zasadniczej, a środki wychowawcze nie posiadają charakteru kary. Jak wyżej zaznaczono, wniosek osoby pokrzywdzonej jest bezprzedmiotowy. Władza orzeka nawiązkę nawet wówczas, gdy pokrzywdzony oznajmi, że nawiązki nie przyjmie. W tym ostatnim przypadku wyegzekwowana nawiązka przypada Skarbowi Państwa. Co się tyczy trybu wyegzekwowania nawiązki, to zauważa się, że rozporządzenie wykonawcze Rady Ministrów z dnia 25.VI. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 62 poz. 581) wyłączyło z pod egzekucji władz skarbowych grzywny, nakładane przez władze administracji ogólnej w trybie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnem. O nawiązkach cytowane rozporządzenie Rady Ministrów nie wspomina. Z tego wynika, że nawiązki orzekane w trybie postępowania karnego administracyjnego mają być ściągane w drodze egzekucji urzędów skarbowych.

8. **Złagodzenie kary.** Instytucja nadzwyczajnego złagodzenia kary została, w stosunku do stanu z przed 1 września 1932 r., mocno ograniczona. Nie można obecnie wymierzyć kary poniżej ustawowego minimum. Całe nadzwyczajne złagodzenie polega tylko na możności zastosowania kary grzywny zamiast aresztu. Wszelkie dalej idące uprawnienia władz karzących upadły z terminem wyżej wskazanym. Wogóle wszelkie postanowienia ustaw szczególnych o nadzwyczajnym złagodzeniu kary należy uważać za uchylone, a to wobec wyraźnego przepisu art. 12 § 1 przep. wprow.

Ze względu na ścieśnienie tychże instytucji możność zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary zdarza się stosunkowo rzadko, a to dlatego, iż ustawy karne administracyjne z reguły nie przewidują wyłącznej kary aresztu. Jedynie pr. o wykr. przewiduje w trzech wypadkach wyłączną karę aresztu, mianowicie w art. 32, 35 i 38.

Poza nadzwyczajnym złagodzeniem zna jeszcze K. K. warunkowe zawieszenie wykonania kary oraz warunkowe zwolnienie. Obie te instytucje nie mają zastosowania w odniesieniu do wykroczeń, gdyż nie zostały uwzględnione w wyliczeniu art. 2 pr. o wykr.

9. **Przedawnienie.** Pr. o wykr.. podobnie zresztą jak uchylone odnośne przepisy p. k. a., zna 3 formy przedawnienia, a mianowicie: przedawnienie ścigania, przedawnienie orzekania i przedawnienie wykonania.

Przedawnienie ścigania polega na tem, że nie można wszcząć postępowania karnego, jeżeli od momentu popełnienia wykroczenia upłynął rok (art. 11 pr. o wykr.). Bieg tego przedawnienia przerywa każda czynność organu, powołanego do udziału w postępowaniu karnem administracyjnem lub karnem sądowem. Jakakolwiek czynność tych organów, mająca na celu wyśledzenie, ustalenie osoby sprawcy i pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej wystarczy, aby bieg przedawnienia przerwać, a zatem przerywa bieg przedawnienia np. spisanie protokółu przez funkcjonarjusza policji państwowej. W wypadku przerwania biegu przedawnienia, cały okres czasu, jaki upłynął od momentu popełnienia wykroczenia, upada. Jeśli nadal dochodzenie pozostało nieukończone lub nie ukarano sprawcy, przedawnienie rozpoczyna biec na nowo, licząc od chwili ostatniej czynności urzędowej w tej sprawie.

Przedawnienie orzekania polega na tem, że nie można wydać orzeczenia skazującego, jeśli od momentu popełnienia wykroczenia upłynęło lat 3 (art. 12 pr. o wykr.). Biegu tego przedawnienia nic nie może przerwać, ani wstrzymać—przepis jest kategoryczny. Według art. 11 § 2 pr. o wykr. odnośna sprawa karna mogłaby się przeciągać przez szereg lat i nie doczekać się formalnego zakończenia, przeto, art. 12 pr. o wykr. przewiduje automatyczne przedawnienie orzekania po upływie 3 lat.

Nie można wykonać kary (przedawnienie wykonania), jeżeli od uprawomocnienia się orzeczenia, albo od przerwania kary z jakichkolwiek powodów upłynęło lat 3 (art. 13 pr. o wykr.). Przedawnienie kary nie biegnie, jeśli jej wykonanie zostało odroczone na zasadzie art. 54 p. k. a.

Poza przedawnieniem zna jeszcze pr. o wykr. instytucji automatycznego **zatarcia skazania.** Następuje ono po 3-ch latach od wykonania, darowania lub przedawnienia kary. Zatarcie skazania ma to znaczenie, że po upływie oznaczonego wyżej czasu władzom nie wolno czynić jakiejkolwiek wzmianki o dawnem wykroczeniu w aktach urzędowych, że nie wolno faktu poprzedniego ukarania brać pod uwagę przy ewentualnie późniejszej sprawie karnej danego osobnika, że wogóle należy tak postępować, jakby ukaranie nie miało miejsca.

10. **Zbieg przestępstw i przepisów.** W sprawie zbiegu przestępstw i zbiegu przepisów art. 15 pr. o wykr. odsyła do postanowień p. k. a., które nadal mają zastosowanie. Należy mieć na uwadze, iż art. 5 § 2 przep. wprow. wprowadził dla niektórych wypadków pewne odchylenie od postanowienia art. 10 p. k. a. Jeśli popełniono jakieś przestępstwo które według jednego z zastrzeżeń art. 5 § 2 przep. wprow.. podpada pod wskazany tamże artykuł K. K., wówczas do orzekania kompetentny jest jedynie sąd. Tak np., jeśli zachodzi naruszenie cudzego prawa polowania (art. 270 K. K.), to według art. 5 § 2 pkt. 4 przep. wprow. wyłącznie właściwy do orzekania jest sąd, a władza administracyjna w takim wypadku nie może obok sądu wymierzyć kary na zasadzie prawa łowieckiego (z art. 76 pkt. 3).

11. **Polityka karna administracyjna.** Potrzeby życia społecznego wymagają, by kary w każdym poszczególnym przypadku przestępstwa wymierzane były nie szablonowo, lecz z zachowaniem pewnych rozumnych zasad, gdyż tylko w ten sposób da się osiągnąć cel, któremu ma służyć działalność karząca Państwa. Pod tym względem podlega prawo karno-administracyjne — jak to wynika z postanowień (art. 2) prawa o wykroczeniach, częściowo ogólnym normom kodeksu karnego r. 1932, które to normy w tym zakresie obok innych przepisów karno-administracyjnych tworzą zasadnicze wytyczne administracyjnej działalności karzącej.

Wspomniane wytyczne, dotyczące istoty praw i obowiązków władzy karzącej, zawarte są w art. 54 K. K. Z brzmienia tego artykułu wynika mianowicie, że władza karząca określa karę (oczywiście w granicach ustawowej sankcji karnej za dane przestępstwa) według swojego swobodnego uznania z uwzględnieniem indywidualnych właściwości konkretnego wypadku.

Ponieważ działalność karząca w stosunku prawno-karnym jest konsekwencją przestępstwa popełnionego przez **człowieka,** omawiany artykuł wkłada na władzę karzącą obowiązek zwrócenia uwagi „przedewszystkiem" na właściwości przestępcy. Ustawodawca daje w ten sposób wyraz zapatrywaniu, że kara, by była skuteczną, powinna być dostosowaną do osoby przestępcy (zasada indywidualizacji kary). Użyte w art. 54 słowo „przedewszystkiem" wskazuje, że wymienione w nim okoliczności podane są tylko **przykładowo** i że wobec tego władza karząca obowiązana jest zwrócić uwagę także i na inne okoliczności (łagodzące lub obciążające) danego wypadku. Okoliczności takie mogą być również podane w poszczególnych ustawach, jak to ma miejsce np. w art. 16 ust. 3 rozp. Prezydenta R. P. z 22.III. 1928 r. o godzinach handlu (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 364), w art. 247 ust. 4 ustawy wodnej z dn. 19.IX.1922 r. w brzmieniu ogłoszonem w Dz. U. R. P. Nr. 62 z r. 1928, poz. 574. Okoliczność taką może stanowić także potrzeba prewencji generalnej, gdy jakieś przestępstwo w pewnej okolicy przybiera charakter epidemji, wymagającej środków ostrzejszych.

Na podstawie zebranego w myśl wskazań art. 54 K. K. materjału faktycznego, jak również swobodnej oceny tego co należy uważać za okoliczność łagodzącą i obciążającą, władza karząca winna wymierzyć karę najodpowiedniejszą, stopniując ją zależnie od wyników oceny wszelkich indywidualnych właściwości wypadku, w granicach najniższej i najwyższej ustawowej sankcji karnej.

Stwierdzono niejednokrotnie, że władze wymierzają bez żadnych uzasadnionych powodów tak wysokie kary, że są one całkowicie niewspółmierne z popełnionem wykroczeniem. Zbyt wysoka kara, wzbudzająca u ukaranego poczucie krzywdy i niesprawiedliwości lub nieodpowiadająca — o ile chodzi o karę grzywny — jego zdolnościom płatniczym, powoduje przedewszystkiem to, że ukarany szuka wszelkich dostępnych dla niego środków, aby uzyskać uchylenie lub zniżenie kary, a w każdym razie odwleczenie jej wykonania. Skutkiem tego są masowe sprzeciwy i liczne przekazywania spraw sądom, niezależnie od masowych podań z zażaleniami i prośbami do władz administracyjnych o obniżenie wymiaru kary. Zbyt wysokie kary, wymierzane nakazami karnemi, przekreślają również celowość i pożytek tych nakazów, jasnem jest bowiem, że jeśli nakazem karnym wymierzona zostanie kara zbyt duża, co spowoduje sprzeciw, to skutek nakazu karnego staje się odwrotny — zamiast uproszczenia i przyspieszenia postępowania, komplikuje je i przedłuża. Władze zapominają tu często, że 50 zł. lub 3 dni aresztu, jakie można nakazem wymierzyć, są tylko maksymalną granicą dla wypadków wyjątkowych. Ten sam błąd popełniany jest przez władze przy stosowaniu kar wogóle. Wychodzą one z założenia, że jeśli np. ustawa przewiduje karę grzywny do 3.000 zł. wówczas kara 100, 200, a nawet 300 zł. jest w porównaniu z tem niska. Jest to pogląd zupełnie błędny. Maximum kary jest przewidziane w ustawach dla tych specjalnych i rzadko się zdarzających wypadków, gdy tylko taka wysoka kara może osiągnąć skutek. W wypadkach takich wymagany jest jednak zbieg szeregu okoliczności, które wyjątkowo tylko mogą zaistnieć razem.

Niezależnie od słusznego niezadowolenia ludności, zbyt wysokie kary pociągają za sobą znaczne koszty tak dla interesowanych, jak i dla władz. Koszty te powstają wskutek wnoszenia próśb i sprzeciwów, osobistego stawiennictwa w urzędach i sądach, a w końcu wskutek przymusowego wykonania kary (przymusowego sprowadzenia i kosztów utrzymania w areszcie). Ponieważ w wielu wypadkach koszty te są nieściągalne, obarczają one Skarb Państwa, a liczne areszty zastępcze powodują przepełnienie aresztów i w związku z tem często wogóle niemożność wykonywania kary.

Oczywiście mogą zajść przypadki, gdy wyższy wymiar kary będzie potrzebny i uzasadniony tak względami na konieczną prewencję jak i potrzeba represji indywidualnej. Tak, gdy sprawca działa z wyraźną złą wolą, w szczególności gdy chodzi o powtarzanie tych samych wykroczeń, gdy niska kara niewspółmierna jest z korzyścią, jaką obwiniony z wykroczenia może uzyskać (np. przy obowiązku szarwarkowym, gdy niedostarczenie środków przewozowych i uiszczenie grzywien bardziej się opłaca zainteresowanemu niż przestrzeganie przepisów), gdy chodzi o wykroczenia, bardziej ze stanowiska interesu społecznego szkodliwe (np. nielegalne posiadanie broni), gdy wykroczenia szerzą się masowo i szybkie ich powściągnięcie jest potrzebne (np. przy epidemjach), gdy wykroczenia mają charakter sabotażu lub świadomego nieprzestrzegania niektórych przepisów obowiązujących i t. p. W takich wypadkach jest oczywiście obowiązkiem władzy karzącej wymierzać kary wyższe i przechodzić w razie potrzeby do surowszego rodzaju kary (areszt zamiast grzywny). Jednakże i wówczas sprawy winny być zawsze należycie

zbadane i wymiar odpowiednio dostosowany, masowe zaś i szablonowe wymierzanie kar, bez brania pod uwagę indywidualnych okoliczności każdej z nich, nie może mieć miejsca.

Zbyt wysokie kary są też jednym z powodów zaległości w referatach karno-administracyjnych, gdyż wielka ilość rozpraw, sprzeciwów, trudności wykonania kar uniemożliwiają szybkie załatwienie spraw.

Jasnem jest, że samo zastosowanie kar nie może być uważane przez władzę za jedyny środek powstrzymania czynów gwałcących prawo. Jeśli wykroczenia pewnego rodzaju powtarzają się przez czas dłuższy w większej ilości, władze administracji ogólnej niezależnie od represji indywidualnej powinny zbadać przyczyny ich powstawania i przeciwdziałać im także w innej drodze np. administracyjnej lub społecznej.

Polityka karno-administracyjna winna się zatem łączyć z polityką administracyjną. Tak np. jeśli na danym obszarze często powtarzają się wykroczenia przeciwko przepisom sanitarnym, rzeczą władzy jest zbadać, czy nie jest to wynikiem bądź to braków w przepisach, bądź też stanu faktycznego, utrudniającego ludności stosowanie się do nich, bądź też wreszcie niedostatecznego uświadomienia. W podobnych razach władza przedsiębierze odpowiednią akcję w celu usunięcia braków, jednocześnie zaś stosuje odpowiednią politykę przy wymierzaniu kar w tego rodzaju sprawach. Tak samo w razie szerzenia się pijaństwa władze winny zainicjować odpowiednią akcję administracyjną i społeczną w celu przeciwdziałania temu nałogowi, tak w drodze wykrywania i zwalczania źródeł, z których pochodzi nadmierne zużycie alkoholu, jak i w drodze propagandy trzeźwości, uświadamiania ludności i t. d. Natomiast walka z takiemi przejawami tylko w drodze wymierzania kar nie byłaby właściwa i wystarczająca. Oczywiście jednak w niektórych przypadkach kary administracyjne mogą być jedynym właściwym środkiem dla przywrócenia naruszonego porządku prawnego. Będzie to miało miejsce wówczas, gdy ze strony pewnych jednostek lub grup ludności zachodzi świadome i planowe przekraczanie przepisów obowiązujących. W takich wypadkach władza winna wyzyskać posiadane przez nią uprawnienia w zakresie karania w całej pełni, aby zapobiec dalszym wykroczeniom i usunąć zagrożenie porządku i bezpieczeństwa publicznego. Jako przykład można tu przytoczyć zaobserwowane przed kilku laty na niektórych obszarach rozmyślne naruszenie przepisów drogowych w celu utrudnienia ruchu samochodów i t. d.

Aby wyżej wymienione wytyczne mogły być należycie wprowadzone w życie i przestrzegane, konieczne jest współdziałanie referatu karno-administracyjnego z innemi referatami. Referaty te uzupełniają się wzajemnie, powinny zatem w sprawach karno-administracyjnych pozostawać z sobą w stałym kontakcie, stosowanie bowiem należytej polityki karno-administracyjnej bez informacji o stanie danego zagadnienia jest niemożliwe.

Wreszcie podkreśla się, że stosowanie się ludności do wszelkiego rodzaju przepisów wymaga należytego jej uświadomienia, olbrzymia bowiem większość wykroczeń pochodzi nie ze złej woli, lecz z braku świadomości zainteresowanych. Dlatego też konieczne jest przy każdej okazji odpowiednie pouczenie ludności i duża oględność przy stosowaniu kar, zwłaszcza gdy chodzi o przepisy nowe, z któremi ludność nie jest jeszcze dostatecznie obeznana. Jednym z takich środków są ostrzeżenia, które winny być stosowane wszędzie tam, gdzie chodzi o uchybienia drobne, popełnione po raz pierwszy bez złej woli i gdy okoliczności sprawy nie wymagają wymierzania kary. Zaznacza się jednak, że ostrzeżenia winny być stosowane z taktem i ostrożnością, mogą one bowiem stać się źródłem nadużyć oraz doprowadzić do bezkarności i braku poszanowania przepisów.

II. POSZCZEGÓLNE WYKROCZENIA.

1. **Wykroczenia przeciwko porządkowi publicznemu.** Według art. 17 pr. o wykr., jeśli nieletni popełni przestępstwo, wówczas, niezależnie od ewentualnego ukarania nieletniego, ulega karze ten, do kogo należał **dozór nad nieletnim.** Odpowiada karnie bądź ten, do którego należał prawnie obowiązek sprawowania dozoru (rodzice, opiekun), bądź osoba, której w danej chwili dozór faktycznie był powierzony (bona, wychowawca). Odpowiadzialność ta zachodzi w wypadku popełnienia przez nieletniego jakiegokolwiek przestępstwa, a więc nietylko w wypadkach popełnienia wykroczenia ściganego w drodze administracyjnej. Pomiędzy zaniedbaniem dozoru, a popełnieniem przestępstwa musi zachodzić związek przyczynowy o tyle, że należyte wykonywanie dozoru byłoby zapobiegło popełnieniu przestępstwa.

Art. 18 pr. o wykr. obejmuje te publiczne czyny antypaństwowe, które nie można podciągnąć pod odpowiednie postanowienia K. K. W szczególności wspomniany art. 18 jest uzupełnieniem art. 152 K. K.; tu sprawca okazuje niechęć lub lekceważenie dla Państwa Polskiego lub jego instytucji, tam lży lub wyszydza Naród albo Państwo Polskie, nadto różnica polega jeszcze na tem, że do zaistnienia wykroczenia z art. 18 wystarczy publiczne i demonstracyjne okazanie niechęci, albo lekceważenia, nie mające cech zniewagi, kiedy art. 152 K. K. obejmuje występki polegające właśnie na znieważaniu Państwa Polskiego. **Czyny demonstracyjne** mogą polegać na nieodpowiednich przemówieniach, śpiewach, ogłoszeniach, rysunkach oraz wszelkiem niestosownem zachowaniu się w miejscach publicznych.

W związku z tem zauważa się, że art. 109 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 141), dotyczący nieprzystojnego zachowania się w urzędzie jak również wniesienia do urzędu podania utrzymanego

w tonie niewłaściwym i nie odpowiadającym godności urzędu, — został utrzymany w mocy.

Art. 20 pr. o wykr. mówiący **o wprowadzeniu władzy w błąd** dotyczy materji podobnej jak w art. 147 K. K. Wprowadzenie w błąd bądź to przez zawiadomienie, bądź też w inny sposób musi być spowodowane złośliwością lub swawolą. Pod art. 20 pr. o wykr. podpadnie np. swawolne zawiadomienie straży pożarnej o wybuchu pożaru, którego nie było, albo pogotowia ratunkowego o nieistniejącem nieszczęśliwym wypadku.

Art. 21 pr. o wykr. dotyczący **urządzania składek** zawiera samoistny stan faktyczny w związku z wymiarem sprawiedliwości i dlatego pozostaje nadal w mocy mimo ustawy z dnia 15 marca 1933 r. (Dz U. R. P. Nr. 22, poz. 162). Jeśli ktoś w zastępstwie skazanego uiści za niego grzywnę, nie podpada pod działanie tegoż artykułu, natomiast karalnem jest już jeśli dwie osoby publicznie składają się na uiszczenie grzywny zamiast osoby ukaranej.

Art. 22 pr. o wykr. traktujący o **wyrabianiu pieczęci** obejmuje wykroczenia o wybitnym charakterze czynności przygotowawczej do podrabiania dokumentów publicznych, a zatem podpadną tu przedewszystkiem przestępstwa, które nie można podciągnąć pod art. 188 K. K. li tylko dlatego, ponieważ sprawcy nie można udowodnić, że działał w celu podrobienia lub przerobienia dokumentu. Odpowiada zarówno ten, kto bezprawnie pieczęć zamówił, jak i ten, kto ją bez upoważnienia wyrobił lub wydał. Na wypadek recydywy przewiduje art. 22 § 3 możność wymierzenia kary dodatkowej w postaci zakazu wyrobu i sprzedaży pieczęci, kara jest fakultatywną, to znaczy można ją orzec, lecz się nie musi.

Pod działanie art. 23 pr. o wykr. podpada w pierwszej linji zjawisko często spotykane, mianowicie, legitymowanie się cudzem nazwiskiem, albo też podawanie fałszywego adresu. Fałszywe podanie **personalji** należy odróżnić od fałszywego zeznania z art. 140 K. K., które dotyczy w zasadzie treści zeznania „mającego służyć za dowód dla władzy".

Podmiotem wykroczenia z art. 24 pr. o wykr. będzie ksiądz, urzędnik lub każda osoba mająca obowiązek prowadzenia księgi stanu cywilnego. Podpadają tu nienależyte i niezgodne z rzeczywistością lub z opóźnieniem dokonane wpisy. Natomiast powyższe czyny, jeśli dokonane zostały w zamiarze przestępnym podpadają pod odnośne postanowienia K. K.

Zgodnie z art. 26 pr. o wykr. ulega karze ten, kto bezprawnie przywłaszczy sobie stanowisko lub tytuł, albo publicznie nosi odznaczenie, oznakę lub strój. Zatem przepis tego artykułu chroni tylko to, co zostało unormowane przez obowiązujący w danej materji przepis prawny. Jeśli ktoś używa tytułu, który prawnie unormowany nie jest, wówczas z tego artykułu karany być nie może. Wobec uchylenia art. 269 prawa górniczego przez art. 5 § 1 p. 11 przep. wprow. bezprawne używanie tytułu „mierniczego górniczego" ulega karze z art. 26 pr. o wykr., przyczem do wymierzania kar właściwe są powiatowe władze administracji ogólnej, a nie władze górnicze. Natomiast bezprawne używanie tytułu inżyniera ulega karze nadal w drodze sądowej, a to na zasadzie ustawy z 21 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 823) w brzmieniu art. 5 § 1 pkt. 5 przep. wprow.

Art. 27 pr. o wykr. dotyczy wykonywania robót przez jednostki nieuprawnione, a zatem obejmuje zarówno osoby nie posiadające odpowiednich kwalifikacyj fachowych, jak również wykonywujące pewne czynności wbrew przepisom, jak np. wykonywanie zawodu w okresie trwania kary dodatkowej utraty prawa wykonywania tego zawodu. Art 27 ma zastosowanie tylko wtedy, gdy przepis szczególny np. prawo przemysłowe nie stanowi inaczej.

Zakłócenie spokoju publicznego, o którym mówi art. 28 pr. o wykr., może nastąpić zarówno w miejscu publicznem, jak też i w miejscu niepublicznem np. w mieszkaniu, byleby odnośny czyn wywołał zakłócenie spokoju publicznego. Różnica pomiędzy art. 28 a art. 30 dotyczącym zakłócenia spoczynku nocnego polega na tem, że art. 30 nie wymaga zakłócenia spokoju publicznego (wystarczy mącenie ciszy sąsiadom) oraz, że wybryk z art. 30 musi być uporczywy, to znaczy dłużej trwający lub powtarzający się.

Art. 29 pr. o wykr. zawiera sankcję karną na wypadek przekroczenia przepisów porządkowych o zachowaniu się w miejscach publicznych. Działa on tylko wówczas, gdyby owe przepisy nie zawierały samoistnej sankcji karnej. Podpadną tu np. rozmaite naruszenia regulaminów wyroków publicznych i t. p.

Nieobyczajny wybryk z art. 31 pr. o wykr. jest niejako uzupełnieniem art. 213 K. K. mówiącem o czynach nierządnych. Pod działania art. 31 podpadną wybryki charakteryzujące się tem, że są pozbawione jakiegokolwiek celu przestępnego, jednak same przez się naruszają dobre obyczaje i wywołują publiczne zgorszenie. Co jest nieobyczajnym wybrykiem, ocenić należy wedle okoliczności czasu, miejsca i osób. Pod pojęcie nieobyczajnego wybryku podpadnie także wypowiadanie słów nieobyczajnych lub bezwstydnych, okazywanie tego rodzaju fotografji, rysunków i t. p., o ile czyn nie podpada pod art. 214 K. K.

Według art. 32 pr. o wykr. dwie formy **żebractwa** ulegają ukaraniu, mianowicie: 1) skłanianie nieletniego poniżej lat 17 do żebrania, oraz 2) żebranie w sposób zuchwały lub oszukańczy. Samo żebranie jako takie karze nie ulega.

2. Wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu.

Art. 33 pr. o wykr. stanowi uzupełnienie przepisu art. 242 K. K. Różnica zachodzi przedewszystkiem w tem, że zamiar sprawcy występku z art. 242 K. K. jest skierowany na sprowadzenie niebezpieczeństwa dla życia, podczas gdy sprawca wykroczenia z art. 33 zamiaru tego niema, a ma tylko świadomość swej niezdolności i możliwości **sprowadzenia niebezpieczeństwa** dla ży-

cia i zdrowia. Niebezpieczeństwo z art. 242 jest bezpośrednie, niebezpieczeństwo z art. 33 może zagrażać w przyszłości. Przepis art. 33 ma na względzie zarówno niezdolność stałą do wykonywania pewnej czynności (np. skutek braku odpowiednich kwalifikacyj, albo ułomności fizycznej) jak i niezdolność przemijającą (np. wskutek nadużycia napojów wyskokowych). Pod przepis tego artykułu podpadają wypadki, jak np. powożenie końmi przez osobę niewykwalifikowaną lub nietrzeźwą, albo poruczenie powożenia końmi takiej osobie. Przepis art. 33 stosuje się tylko wtedy, gdy przepisy szczególne nie zawierają odrębnych w tym względzie postanowień.

Obowiązek **zabezpieczenia niebezpiecznego miejsca** (art. 34 pr. o wykr.) może wynikać albo z natury rzeczy (obowiązek naturalny) albo też z specjalnego przepisu prawnego. Będą tu należały wypadki niezabezpieczenia wykopanego rowu, nieoświetlenia niebezpiecznego miejsca i t. p. Jeśli w tej materji istnieją specjalne przepisy, posiadające własne sankcje karne, jak np. prawo budowlane, wówczas należy stosować owe przepisy specjalne.

Pod działanie art. 36 pr. o wykr. podpadają „urządzenia“ w przeciwieństwie do „przedmiotów“, o których mówi art. 38. Urządzeniami będą np. instalacje wodociągowe, kanalizacyjne, gazowe, elektryczne i t. p. Jeżeli co do poszczególnych dziedzin wydane zostały specjalne przepisy, wówczas należy stosować owe przepisy specjalne, jak np. art. 377 prawa budowlanego (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202 z 1928 r.).

Ze względu na to, że art. 39 pr. o wykr., mówiąc m. in. o przepisach dotyczących **zapobiegania pożarom,** ustanawia obligatoryjnie własne sankcje karne na wypadek przekroczenia wspomnianych przepisów, przeto niezastosowanie się do wydanych w tej materji dla obszaru poszczególnych województw rozporządzeń porządkowych winno być karane na zasadzie art. 39 pr. o wykr. Zatem za niezastosowanie się do przepisów o zapobieganiu pożarom grozi obecnie areszt do 2 miesięcy lub grzywna do 2 tysięcy złotych, a nie jak poprzednio grzywna do 500 złotych i areszt do 14 dni.

Wobec wejścia w życie z dniem 1 stycznia 1933 r. prawa **o broni,** amunicji i materjałach wybuchowych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 807), oraz po wejściu w życie rozporządzeń wykonawczych do tego prawa, art. 40 pr. o wykr. będzie miał zastosowanie jedynie do materjałów łatwopalnych. Natomiast art. 41 pr. o wykr., dotyczący specyficznego stanu faktycznego, nieobjętego przez wspomniane prawo, obowiązuje w całej rozciągłości.

Na zasadzie art. 42 pr. o wykr. ulegają karze przekroczenia przepisów rozporządzenia Ministra Komunikacji z dnia 24 czerwca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 56, poz. 444) w brzmieniu rozporządzenia z dn. 26 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 360).

3. **Wykroczenia przeciwko zdrowiu publicznemu.**

Przepisy art. 49 do 51 pr. o wykr. zawierają sankcje karne na wypadek, gdyby przepisy szczególne, obowiązujące w zakresie praw zdrowotnych, nie posiadały własnych sankcyj karnych. Ponieważ dziedzinę zdrowia publicznego normuje cały szereg ustaw, jak np. ustawa z dnia 25 lipca 1919 r. w przedmiocie zwalczania chorób zakaźnych (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 402), ustawa z dnia 19 lipca 1919 r. o przymusowem szczepieniu ochronnem przeciwko ospie (Dz. Pr. P. P. Nr. 63, poz. 372), rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zapobieganiu chorobom zawodowym (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 676) i t. p., a każda z tych norm posiada odpowiednie przepisy karne, — przeto wspomniane wyżej artykuły mają stosunkowo nikłe zastosowanie. A zatem sankcje karne z pr. o wykr. będzie można stosować do resztek przepisów zdrowotnych pozostałych po b. państwach zaborczych, oraz do niektórych rozporządzeń wydanych na zasadzie zasadniczej ustawy sanitarnej z dn. 19 lipca 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr. 63, poz. 371).

4. **Wykroczenia przeciw mieniu.**

Zabór **owoców,** warzyw, lub kwiatów z cudzego ogrodu wtedy tylko podpada pod przepis art. 55 pr. o wykr., gdy chodzi o nieznaczną ilość tych przedmiotów, w przeciwnym razie sprawca odpowiada za zwykłą kradzież z art. 257 K. K. Art. 55 obejmuje raczej czyny popełnione z łakomstwa niż z chęci zysku.

Art. 56 pr. o wykr. nakłada **na znalazcę** obowiązek starania się o odszukanie właściciela rzeczy zagubionych. Obowiązek ten polega na tem, że znalazca w ciągu 2-ch tygodni, licząc od dnia znalezienia, ma zawiadomić władzę lub ogłosić fakt znalezienia. Zaniechanie zgłoszenia rzeczy znalezionej karalne jest dopiero wówczas, gdy wartość mienia znalezionego przekracza kwotę 10 zł. Jeśli nastąpiło przywłaszczenie znalezionego mienia, to niezależnie od wartości rzeczy znalezionej sprawca odpowiada z art. 262 § 3 K. K.

Art. 57 pr. o wykr. stanowi uzupełnienie art. 257 K. K. o kradzieży. Różnica między art. 257 K. K. a art. 57 pr. o wykr. polega na tem, że sprawca mając cudzą rzecz ruchomą samowolnie w swem posiadaniu używa jej, ale nie ma zamiaru zatrzymania jej dla siebie, podczas gdy do zaistnienia przywłaszczenia z art. 257 K. K. wymaganem jest, by sprawca uważał rzecz za swoją i postępował z nią jak ze swoją. A zatem podpadnie tu samowolne użycie cudzych koni albo roweru do przejażdżki bez zgody lub wiedzy właściciela, samowolne użycie cudzych narzędzi rolniczych i t. p.

Według art. 61 pr. o wykr. karalna jest tylko gra hazardowa, o ile urządza się ją w celu zysku, albo użycza się do niej środków lub pomieszczenia. O ile nie zachodzi moment zysku, nie można pociągnąć do odpowiedzialności karnej.

Hazard polega na tem, że uzależnia wygraną lub przegraną wyłącznie lub przeważnie od wypadku losowego. Pewna niewielka doza kombinacji nie pozbawia gry charakteru hazardowego, gdy przeważną rolę odgrywa los. Nie podlegają pojęciu hazardu gry, w których wyłączną lub przeważną rolę przypisać należy umiejętności gracza (np. gra w szachy).

5. **Lichwa wojenna.**

Na zasadzie art. 5 § 1 pkt. 4 przep. wprow. straciły moc obowiązującą przepisy karne ustawy z dn. 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 449) w brzmieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 69, poz. 618). Z wspomnianej ustawy pozostały w mocy jedynie postanowienia art. 1, 2, 3, ust. 1, art. 5 i art. 6. Ponieważ na zasadzie ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej wydany został szereg rozporządzeń, które dotąd obowiązują, a wspomniana ustawa pozbawiona została sankcyj karnych, przeto stosować należy w tym wypadku postanowienie blankietowe art. 8 § 1 przep. wprow. W ten sposób sankcje karne za naruszenie przepisów wspomnianych rozporządzeń zostają zredukowane do miesiąca aresztu lub grzywny do 1000 zł., nadto nie może być orzekana konfiskata.

W wypadkach zaistnienia lichwy w ścisłem tego słowa znaczeniu sprawca winien być pociągnięty do odpowiedzialności z art. 171 lub 268 K. K.

6. **Wykroczenia łowieckie.** Stwierdzono, że orzecznictwo karne administracyjne w sprawach łowieckich w poszczególnych powiatach jest bardzo niejednolite, chociaż ani warunki miejscowe, ani inne względy nie przemawiają za taką rozbieżnością przy wymiarze kar. Dotyczy to w szczególności wykroczeń przynoszących znaczne szkody dla zwierzostanu.

Z pośród przestępstw łowieckich szczególną uwagę zwracać należy na kłusownictwo i wnykarstwo, które w najdotkliwszy sposób wpływają na stan racjonalnej ochrony zwierzyny łownej oraz powodują poważne straty dla kraju. Za przestępstwa te należy też w zasadzie wymierzać kary nie niższe od połowy maksymalnej kary, przewidzianej w prawie łowieckiem. W razie powtórzenia przestępstwa należy z reguły stosować areszt. Za inne wykroczenia należy orzekać kary stosownie do ich ważności, na które wskazują między innemi maksymalne wysokości kar, przewidziane w poszczególnych artykułach prawa łowieckiego, przyczem zwracać należy szczególną uwagę na ochronę rzadkich zwierząt specjalnie w prawie łowieckiem wymienionych.

III. PRZEPISY ORGANIZACYJNE.

1. **Właściwość.** Wykroczenia ulegają dochodzeniu i ukaraniu przez władze administracyjne, jeżeli ustawa dane wykroczenie wyraźnie przekazuje orzecznictwu władz administracyjnych (art. 1 p. k. a.), a zatem o charakterze przestępstwa decyduje moment formalny. Jakkolwiek orzecznictwo z pr. o wykr. przekazane zostało władzom administracyjnym, to jednak pozostał jeszcze cały szereg wykroczeń objętych ustawami szczególnemi, co do których właściwość władz administracyjnych, względnie sądów została w zasadzie utrzymana według stanu z przed 1 września 1932 r. (art. 16 § 3 przep. wprow.). A zatem wykroczenia objęte ustawami szczególnemi, o ile nie zostały wyraźnie przekazane orzecznictwu władz administracyjnych, ulegają nadal ukaraniu przez sądy powszechne, jak np. wykroczenia przeciwko przepisom rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o opiece nad zabytkami (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 265). Należy mieć tu jednak na względzie postanowienia art. 62 i 63 ust. 1 p. k. a.).

Tak jak w przypadku, gdy ustawa nie mówi o właściwości, orzecznictwo karne należy do sądów powszechnych, — tak należy orzecznictwo karne wrazie ogólnego określenia ustawowego „w drodze administracyjnej" do powiatowych władz administracji ogólnej (art. 2 p. k. a.). O ile inna niż powiatowa władza administracji ogólnej ma być właściwą, to każdorazowa ustawa musi tę inną władzę administracyjną wyraźnie oznaczyć.

Z mocy art. 16 § 4 przep. wprow. usunięty został stan, jaki panował w zakresie orzecznictwa karnego w województwach zachodnich. Problem, czy przekroczenie przepisów rozporządzeń policyjnych winno być ścigane w drodze sądowej, czy administracyjnej, rozstrzygnięty swego czasu autorytatywnie na rzecz czynnika sądowego, został obecnie rozwiązany na korzyść administracji. Cytowany § 4 przyniósł owe kryterjum formalne wymagane przez art. 1 p. k. a., mianowicie uznał wykroczenia z rozporządzeń policyjnych za wykroczenia administracyjne i przekazał je pod orzecznictwo karne administracyjne.

Wreszcie należy mieć na uwadze, że rozmaite wykroczenia, karane uprzednio na zasadzie blankietowych przepisów karnych b. dzielnicowych kodeksów karnych, zostają obecnie ścigane przez władze administracyjne z art. 8 § 1 w związku z art. 16 § 1 przep. wprow.

2. **Upoważnienia nakazowe.**

Obok pełnego prawa do nakładania kar w drodze administracyjnej, przysługującego powiatowym władzom administracji ogólnej, istnieją jeszcze upoważnienia częściowe dla władz i organów podległych, a mianowicie upoważnienia do nakładania kar w drodze nakazów karnych. Upoważnienia te wynikają bądź to bezpośrednio z mocy samego przepisu ustawowego, — z ustawy z dnia 19 lutego 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 135), — bądź to mogą być udzielane przez wojewodów w drodze rozporządzeń na zasadzie art. 45 ust. 3 p. k. a.

Zadaniem orzecznictwa karnego administracyjnego jest przedewszystkiem szybkie i sprawne stosowanie kar w celu osiągnięcia zamierzonych skutków. Z tego względu postępowanie nakazowe, w stosunku do postępowania zwyczajnego znacznie uproszczone, powinno być stosowane w możliwie szerokiej mierze.

Wobec powstałej wątpliwości, jakie kary i w jakiej wysokości mogą być w drodze nakazu karnego nakładane, wyjaśnia się, iż wobec art. 45 ust. 1 p. k. a. nakaz karny może opiewać tylko na kary zasadnicze aresztu do 3 dni i grzywny do 50 zł.; areszt zastępczy można oznaczyć w ramach nie przekraczających 3 dni. W ten sposób maksymalny wymiar aresztów w nakazie karnym może wynosić 3 dni aresztu bezwzględnego i 3 dni aresztu zastępczego, czyli razem 6 dni aresztu. Kary dodatkowe, nawiązka oraz odszkodowanie w drodze nakazu karnego orzekane być nie mogą, chyba, że co do konfiskaty lub odszkodowania będzie miał zastosowanie przepis art. 3 cytowanej wyżej ustawy z 19 lutego 1929 r.

3. **Roki administracyjne.**

Według art. 71 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władze administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86) dla ułatwienia urzędowania oraz utrzymania ścisłego wzajemnego stosunku między władzami administracyjnemi a ludnością, niektóre sprawy, określone bliżej dla każdego powiatu przez wojewodę, mogą być załatwiane perjodycznie poza miejscem urzędowej siedziby starosty powiatowego przez starostę lub wyznaczonych przez wojewodę urzędników starostwa. Są to t. zw. roki administracyjne.

Sprawy karne administracyjne specjalnie nadają się do ich załatwiania w drodze wspomnianych roków i dlatego należy z postanowienia cytowanego art. 71 uczynić użytek w możliwie szerokiej mierze. Władzom i organom gminnym, których nie upoważniono do wymierzania kar w drodze nakazów karnych, należałoby poruczyć przygotowywanie projektów nakazów karnych (bez oznaczenia wysokości kary), któreby ostatecznie wypełnił i zaaprobował odbywający roki administracyjne przedstawiciel władzy administracji ogólnej. Oczywista rzecz, że przygotowany w ten sposób materjał przedstawiciel władzy winien w każdym wypadku, przed wymierzeniem kary, poddać należytej kontroli. Co się tyczy przeprowadzania rozpraw, to odbywanie ich w czasie roków jest tym więcej wskazane, że ten sposób zaoszczędzi ludności ponoszenia nieraz dość znacznych kosztów przyjazdu do miasta powiatowego i zpowrotem.

4. **Referat karny.**

Według § 8 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 czerwca 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 464) w sprawie wewnętrznej organizacji starostw oraz trybu ich urzędowania sprawy karne administracyjne winny być skoncentrowane w jednym oddzielnym referacie. Zatem niedopuszczalne jest, aby sprawy te były załatwiane przez inne referaty w związku z należącemi do nich czynnościami zasadniczemi. Centralizacja spraw karnych w jednym referacie nie wyklucza oczywiście możliwości zasięgnięcia opinji przez referenta karnego u referentów innych działów, o ile rozstrzygnięcie pewnych kwestyj, powstałych przy rozważaniu poszczególnych spraw, wymaga specjalnej wiadomości z danej dziedziny. Zresztą o współpracy referatów była już mowa wyżej w związku z polityką administracyjną.

5. **Referent karny.**

Zakres spraw poruczanych orzecznictwu karnemu administracyjnemu wzrósł niepomiernie z chwilą przekazania władzom administracyjnym karania rozmaitych wykroczeń skodyfikowanych obecnie w prawie o wykroczeniach. Nadto poszczególne ustawy administracyjne stale przekazują władzom administracyjnym orzecznictwo co do spraw przez nie regulowanych. Z tego względu stanowisko referenta karnego nabiera coraz więcej na znaczeniu i kwestji obsadzania tych stanowisk należy poświęcić specjalną uwagę. Zważywszy, że niezależnie od ilościowego wzmożenia zakresu działania referatów karnych, prawo o wykr. przeniosło na grunt administracyjny zawiłe instytucje prawa karnego, należy w miarę wszelkiej możności dążyć do tego, aby referaty karne powierzyć urzędnikom o wykształceniu prawniczem.

Racjonalny podział pracy w urzędzie wymaga, aby poszczególni referenci załatwiali powierzone im sprawy możliwie samoistnie. Referentowi karnemu, o ile tylko pozwala na to jego fachowe przygotowanie, należy pozostawić swobodę w wymierzaniu kar, co oczywiście nie wyklucza udzielania mu przez zwierzchnika ogólnych instrukcyj lub nawet wydawania zarządzeń co do poszczególnych spraw.

6. **Aplikanci sądowi.**

Nowela z dnia 7 października 1932 r. (Dz U. R. P. Nr. 86, poz. 734) do prawa o ustroju sądów powszechnych umożliwiła aplikantom sądowym odbywania części aplikacji przy władzach administracji ogólnej i to w zakresie orzecznictwa karnego. Praktyczne wprowadzenie tych przepisów w życie, a w szczególności ustalenie liczby aplikantów oraz wyznaczenie urzędów, w których aplikanci będą mogli być zatrudnieni w zakresie orzecznictwa karnego administracyjnego, pozostawione jest porozumieniu się PP. Wojewodów (P. Komisarza Rządu) z PP. Prezesami Sądów Okręgowych. Przy porozumiewaniu się z PP. Prezesami Sądów Okręgowych należy mieć na uwadze przedewszystkiem warunki miejscowe, a więc ogólną ilość aplikantów w danym okręgu sądowym, zakres potrzeb sądownictwa, jak również zakres możliwości pożytecznego zatrudnienia aplikantów w poszczególnych starostwach. Pierwszeństwo przy umieszczaniu aplikantów w urzędach administracji ogólnej oddać przytem należy tym urzędom, które mają większą ilość

spraw karnych administracyjnych i znajdują się w siedzibach sądów okręgowych.

Zaznacza się, że w myśl art. 257 § 2 prawa o ustroju sądów powszechnych aplikanci mogą być zatrudnieni tylko w zakresie orzecznictwa karnego administracyjnego. Stosownie do porozumienia z Ministerstwem Sprawiedliwości okres delegacji do urzędów administracji ogólnej wynosić będzie 3 miesiące. Bezzwłocznie po ukończeniu przez aplikanta pracy w danym urzędzie, kierownicy tych urzędów winni sporządzić sprawozdanie z postępu, zdolności i sprawowania się aplikanta w okresie, gdy był zatrudniony w podległem mu urzędzie, i przesłać to sprawozdanie prezesowi właściwego sądu okręgowego.

Stosunek służbowy aplikanta do kierownika urzędu został unormowany rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 825). Według tego rozporządzenia kierownicy urzędów są przełożonymi służbowymi aplikantów w okresie czasu, w którym aplikant zatrudniony jest w podległym im urzędzie.

IV. POSTĘPOWANIE KARNE ADMINISTRACYJNE.

1. **Doraźne nakazy karne.** Powiatowe władze administracji ogólnej mogą upoważnić funkcjonarjuszów państwowych i samorządowych władz im podległych do nakładania w ich imieniu w drodze doraźnych nakazów karnych grzywien w wysokości najwyżej 10 (dziesięciu) zł. Upoważnienie to może być udzielone powyższym funkcjonarjuszom jedynie za uprzednią zgodą właściwego wojewody.

Ponieważ rozporządzenie o p. k. a. wyraźnie nie zaznacza, że zgoda wojewody winna być wyrażona w odniesieniu do każdego poszczególnego funkcjonarjusza, możliwe więc jest generalne, drogą ogólnego zarządzenia, wyrażenie zgody przez wojewodę w odniesieniu do pewnych kategoryj osób, jak np. lekarzy powiatowych, wójtów, sołtysów i t. p. Upoważnieni funkcjonarjusze będą mogli nakładać doraźne kary tylko w razie ujawnienia przekroczeń tych przepisów administracyjnych, które właściwa władza administracyjna w upoważnieniu, udzielonem tym funkcjonarjuszom wyraźnie wymieni.

Do doraźnego karania nadają się z reguły tylko pewne przekroczenia przepisów, normujących już optycznie porządek publiczny (np. drogowy, sanitarny i t. p.).

W zasadzie upoważnienie do karania w drodze doraźnych nakazów karnych może uzyskać tylko ten funkcjonarjusz państwowy względnie samorządowy, który pełni policyjną funkcję zewnętrzną, jak np. funkcjonarjusze policji państwowej, miejscowe władze policyjne, kontrolerzy ruchu (także kontraktowi), specjalne organa samorządowe (nadzór drogowy, sanitarny i t. p.). Poza tem lekarz powiatowy, architekt, powiatowy lekarz weterynarji, analogiczni funkcjonarjusze związków samorządowych, dozorcy sanitarni i t. p.

W razie konieczności przeprowadzenia specjalnej akcji zbiorowej przez delegowanych do tego funkcjonarjuszy, np. masowe lustracje sanitarno-porządkowe przy udziale urzędników starostw, mogą być oni upoważnieni na czas tej akcji do wymierzania kar w trybie doraźnych nakazów karnych.

Powiatowe władze administracji ogólnej udzielają upoważnień indywidualnie, chociażby zgoda wojewody wyrażona była generalnie. Przy udzielaniu upoważnienia władze powiatowe uwzględniają albo pewne tylko grupy funkcjonarjuszów (np. komendantów posterunków, przodowników, pewne kategorje posterunkowych o specjalnem wyszkoleniu, albo nawet z pośród tych grup pewne tylko osoby, zależnie od specjalnych funkcyj, gwarancyj moralnych, wyrobienia administracyjnego i t. p.).

Udzielając upoważnienia funkcjonarjuszom policji państwowej, winny władze administracyjne zasięgnąć uprzednio zdania odpowiednich komendantów p. p.

Jednocześnie należy ostrzec funkcjonarjuszów, upoważnionych do karania, przed szablonowem, masowem wymierzaniem kar, tembardziej że funkcjonarjusze ci, mając ciągle styczność z ludnością, mogą uprzednio wykorzystać szereg innych środków w celu nakłonienia jej do przestrzegania wymogów odnośnych przepisów, jak np. stosowanych w niektórych województwach upomnień.

Funkcjonarjusz, upoważniony do nakładania kar w trybie doraźnych nakazów karnych, winien okazać na żądanie osoby interesowanej pismo władzy administracyjnej, stwierdzające jego upoważnienie oraz jego granice.

Zaznacza się, że w postępowaniu karno-administracyjnem doraźnem, — kara pieniężna stanowi karę wyłączną.

Upoważnienie winno wymieniać, w jakiej wysokości kary mogą być nakładane.

Obowiązują dwojakie wzory upoważnień: 1) wzór upoważniający do karania wykroczeń, wymienionych w doraźnych nakazach karnych i w wysokości tam oznaczonej. W wypadkach takiego upoważnienia nakładanie kar w wysokości innej, niż ściśle w doraźnych nakazach karnych za dane wykroczenie określone, — jest niedopuszczalne. Wzór ten przeznaczony jest przedewszystkiem dla szeregowych P. P. i niższych organów samorządowych. 2) Wzór dla upoważnień, udzielanych innym przedstawicielom władzy o odpowiednich kwalifikacjach (lekarze powiatowi, architekci, burmistrze i t. p. oraz oficerowie policji); w takiem upoważnieniu należy zaznaczyć tylko górną granicę kary (np. „do 5 zł“, „do 10 zł.“), podając na odwrocie spis wykroczeń, na które rozciąga się upoważnienie, co da możność różniczkowania kar w poszczególnych wypadkach, stosownie do uznania upoważ-

nionego funkcjonarjusza. Przytem zauważa się, że w tych wypadkach wykroczenia mogą być określone według rodzajów, nie zaś według szczegółowego oznaczenia czynu. W żadnym jednak razie określenie rodzaju wykroczenia nie może być bardziej ogólnikowe, niż określenie użyte w przepisie ustawy względnie rozporządzenia, ustanawiającym karę za dane wykroczenie.

Doraźne nakazy karne można stosować tylko wówczas:

a) gdy sam funkcjonarjusz, stosujący doraźny nakaz karny, dostrzegł wykroczenie w chwili popełnienia go przez daną osobę, albo też

b) gdy co do wykroczenia i osoby, która się jego dopuściła, — nie ma wątpliwości.

Skutkiem tego do doraźnego karania nadają się przedewszystkiem wykroczenia, popełnione przez czyn pozytywny. Jednakże niektóre wykroczenia przez omieszkanie obowiązków, naruszające porządek w sposób dający się stwierdzić już optycznie, nadają się również do ukarania doraźnego, np. niezapalenie światła przy pojazdach z nastaniem zmroku, nieoświetlenie klatek schodowych, niezamiecenie ulicy lub podwórza w oznaczonym czasie.

Do doraźnych nakazów karnych stosują się ograniczenia z art. 51 rozp. o p. k. a.

Upoważnieni funkcjonarjusze nakładają kary w formie doraźnego nakazu i pobierają je bezzwłocznie, bezpośrednio, pod warunkiem, że interesowany wyrazi zgodę na natychmiastowe uiszczenie nałożonej kary i karę tę bezzwłocznie uiści. Jeżeli interesowany oświadczy, że kary bezzwłocznie nie uiści, winien organ urzędowy odstąpić od stosowania doraźnego nakazu karnego i o popełnionem wykroczeniu sporządzić doniesienie do władzy, w którem zaznaczy, że obwiniony nie zgodził się na ukaranie doraźnym nakazem karnym (np. z powodu braku przy sobie gotówki).

Stosownie do rodzaju upoważnień obowiązują również dwojakie wzory doraźnych nakazów karnych: jedne z drukiem, przeznaczone przeważnie dla szeregowych P. P. i niższych organów samorządowych (kolorowe: żółte 1 zł, zielone 2 zł i czerwone 3 zł), drugie — do wypełnienia w dwóch egzemplarzach przez kalkę (białe), przeznaczone np. dla lekarzy powiatowych, oficerów P. P. i t. p.

Blankiety broszurowane są w bloczki po 50 sztuk.

Doraźny nakaz karny winien zawierać: istotę czynu, za który nałożono karę, wysokość kary, datę i podpis organu, nakładającego karę w imieniu władzy administracyjnej, a w razie wyraźnego żądania ukaranego — także jego imię i nazwisko.

Funkcjonarjusz, nakładający karę w drodze doraźnego nakazu karnego (wzory kolorowe), winien podkreślić w nakazie wykroczenie, za które kara zostaje pobrana i w odcinku, pozostającym w bloczku, umieścić liczbę odnośnego punktu, poczem po zaopatrzeniu nakazu datą i podpisem, wręczyć go osobie ukaranej.

Funkcjonarjusz, posiadający bloczki białe, wypełnia przez kalkę rubrykę, przeznaczoną na określenie istoty czynu w sposób bliżej określający zaszły wypadek, np. „za wyrzucenie śmieci przez okno na podwórze".

Kara, wymierzona doraźnym nakazem karnym oraz niezwłocznie uiszczona do rąk funkcjonarjusza, który ją nałożył, uważa się za nałożoną prawomocnie, a interesowanemu nie przysługuje żaden dalszy środek prawny.

Wzór doraźnych nakazów karnych i upoważnień — patrz załączniki Nr. 1, 2, 3 i 4.

2. **Doniesienia.** W wypadkach, gdy zachodzi potrzeba sporządzenia doniesienia, odnośne władze i organy urzędowe posługują się załączonym wzorem — patrz zał. Nr. 5.

Doniesienia władz i organów urzędowych winne zawierać: imię i nazwisko sprawcy czynu, imiona rodziców, stan rodzinny, stosunki majątkowe, wiek (dokładna data), zawód, miejsce zamieszkania, opis czynu w streszczeniu, naruszony przepis prawny, imiona i nazwiska świadków i miejsce ich zamieszkania, sposób ujawnienia wykroczenia (czy doniesienie opiera się na własnem spostrzeżeniu funkcjonarjusza, sporządzającego doniesienie, czy na innych danych) imię i nazwisko, stopień służbowy, sporządzającego doniesienie i data doniesienia.

Poszczególne rubryki doniesienia winny być, w miarę możności, należycie wypełnione pismem czytelnem, w przeciwnym bowiem razie powstaje częstokroć konieczność zarządzenia dochodzeń uzupełniających co do danych, które, bez żadnych przeszkód, mogłyby być ustalone przy sporządzaniu doniesienia. Zaznacza się przytem, że niemożność ustalenia pewnych danych, wymienionych we wzorze doniesienia, jak np. zawód, stan rodzinny, stosunki majątkowe, naruszony przepis prawny i t. p., nie może w żadnym razie usprawiedliwić niesporządzenia doniesienia, chyba, że zastosowano upomnieniem lub ukarano doraźnym nakazem karnym.

Doniesienia należy w zasadzie kierować do władzy, powołanej do wykonywania orzecznictwa karnego w danej sprawie konkretnej.

Władze (przełożeni policyjni), przez ręce których przechodzą doniesienia, obowiązane są badać ich treść i wykorzystywać je dla odpowiedniego pouczenia podwładnych w celu usunięcia zauważonych braków.

W niektórych województwach praktykowany jest dotychczas tryb kierowania wszelkich doniesień karnych w związku z popełnionemi wykroczeniami do powiatowych władz administracji ogólnej, a to z uwagi na niedostateczną znajomość przepisów kompetencyjnych przez organy donoszące (np. wątpliwość, czy w danej sprawie orzeka starosta czy też wójt i t. p.). Ministerstwo nie stawia przeszkód w utrzymaniu tego trybu kierowania doniesień nadal, o ile władze odnośne uznają go narazie za niezbędny i celowy.

3. **Tymczasowe zatrzymanie.** Tymczasowe zatrzymanie, o którem mowa w art. 8 rozp. p. k. a., może mieć miejsce jedynie w wypadkach, przewidzianych pod lit. a) — e), o ile schwytano sprawcę na gorącym uczynku i zarazem zachodzi obawa, że sprawca będzie się ukrywał.

Zatrzymanie ma na celu stawienie sprawcy przed właściwą władzą administracyjną „niezwłocznie“, t. j. w ciągu najbliższego czasu, jaki jest do tego niezbędny, w takim jednak terminie, aby władza administracyjna mogła wywiązać się z obowiązku nałożonego w ust. 3 tego artykułu.

Władza administracyjna obowiązana jest przesłuchać dostawioną osobę najdalej w ciągu 24 godzin od chwili doprowadzenia i bądź ją zwolnić, bądź też uzyskać decyzję sędziego grodzkiego na „dalsze zatrzymanie“.

Decyzję sądu należy uzyskać w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania. Areszt tymczasowy (na podstawie decyzji sędziego) nie może być dłuższy, niż przewidziana za popełnione wykroczenie kara aresztu główna lub zastępcza, jednak nie może przekraczać dni 14. Termin ten biegnie nie od daty wydania postanowienia przez sędziego, lecz od daty faktycznego zatrzymania.

4. **Nakaz karny.** Postępowanie nakazowe polega na wymierzeniu kary bez rozpisania rozprawy i ogranicza się do wykroczeń mniejszej wagi.

Art. 45 rozp. o p. k. a. upoważnia władzę wymienione w art. 2 tegoż rozporządzenia, w razie otrzymania od władz lub organów urzędowych doniesienia o czynie karanym administracyjnie, a spostrzeżonym osobiście przez te władze lub organa — do nakładania grzywien do wysokości 50 zł i kary aresztu do dni 3 (trzech), o ile nie zachodzą przeszkody, przewidziane w art. 51 (patrz jednak art. 3 ustawy z dn. 19.II.1929 r. Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 135).

Nakaz karny winien zawierać: a) oznaczenie władzy, b) imię i nazwisko, c) czas i miejsce urodzenia, d) stan, e) zatrudnienie, f) miejsce zamieszkania obwinionego, g) wyraźne oznaczenie czynu przyjętego za dowiedzione, h) kto czyn ten spostrzegł i doniósł, i) jaki przepis został tym czynem naruszony, k) wymiar kary oraz podstawę prawną jej wymierzenia, l) wymiar aresztu zastępczego, m) pouczenie o środku prawnym (sprzeciwie, terminie i władzy, do której go wnieść należy), n) zaznaczenie, że w razie niewniesienia sprzeciwu w terminie, nakaz staje się prawomocny, o) datę nakazu, p) podpis władzy.

Dane pod c) — f) należy zamieścić o tyle, o ile one dadzą się ustalić.

Jeżeli wniesiony przeciw nakazowi karnemu sprzeciw władza przyjmie bądź na skutek własnej decyzji, jako wniesiony w terminie, bądź decyzji sądu, stwierdzającej że sprzeciw wniesiono w terminie lub orzekającej o przywróceniu terminu, winna ona przeprowadzić postępowanie zwyczajne (art. 48 rozp. o p. k. a.), przyczem, stosownie do wyników rozprawy, może uniewinnić lub ukarać, bądź w wymiarze w swoim czasie orzeczonym w nakazie, bądź też karą łagodniejszą lub surowszą. Odrzucając sprzeciw jako spóźniony, władza powinna pouczyć ukaranego, względnie również jego ustawowego zastępcę prawnego o przyczynie odrzucenia i o przysługujących środkach prawnych.

Przez organa państwowe, wspomniane w ust. 3 art. 45, nie należy rozumieć organów policji państwowej, gdyż poruczanie czynności wymierzania kar w trybie tego artykułu byłoby sprzeczne z zadaniami policji państwowej, przewidzianemi w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz. U. R. P. Nr. 5, poz. 27 z 1931 r.).

Wzory patrz zał. Nr. 6 i 7.

5. **Postępowanie karno-administracyjne zwyczajne.** Istotą zwyczajnego postępowania karnego jest rozpisanie rozprawy.

Przy stosowaniu art. 19—21 rozp. o p. k. a. należy mieć na względzie, że co do wzywania na rozprawę, doręczania wezwań, (wzór wezwania zał. Nr. 8) wyznaczania terminów oraz ich obliczania i przywracania stosuje się odpowiednio przepisy rozdziałów VII i VIII rozp. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341 z 1928 r.).

Stosownie do postanowienia, zawartego w zdaniu drugiem ust. 1 art. 19, w uzasadnionych wypadkach władza może zezwolić obwinionemu na nadesłanie wyjaśnienia na piśmie zamiast przesłuchiwania osobistego w urzędzie. Należy wykorzystać w szerokiej mierze przepis powyższy, jako mniej uciążliwy dla ludności, gdyż w większości wypadków, zwłaszcza jeżeli chodzi o sprawy mniejszej wagi, przesłuchiwanie osobiste ma znaczenie tylko formalne, a niepotrzebnie obciąża obwinionych. Z ostatnio wspomnianego upoważnienia nie należy korzystać jedynie wówczas, gdy stan faktyczny danej sprawy jest nader skomplikowany i gdy zgóry przewidzieć można, że wyjaśnienie na piśmie nie będzie wystarczające.

Z drugiej strony należy przyjąć za regułę, aby nie wzywać obwinionego do przesłuchiwania w siedzibie władzy, jeśli przebywa on poza tą siedzibą w znaczniejszej odległości. W takim razie należy przedewszystkiem przeprowadzać rozprawę w drodze perjodycznej delegacji w myśl ust. 1 art. 71 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej, o czem była mowa już wyżej.

W razie zaś trudności przeprowadzenia rozprawy w tej drodze, o ile nie zachodzą powody, wymagające przesłuchania obwinionego bezpośrednio przez władzę orzekającą, — władza zarządzi przesłuchanie go w drodze rekwizycji w myśl ust. 2 art. 19 rozporządzenia o p. k. a. — Przesłuchanie to może być dokonane przez równorzędną, jak również przez niższą władzę, np. urzędy gminne i t. p.

Należy jednak unikać przesłuchiwania przez ten sam organ, który uczynił doniesienie.

Jak wynika z art. 21 władza może zasadniczo w każdym wypadku zarządzić przymusowe sprowadzenie obwinionego na rozprawę. Ze środka tego należy jednak korzystać tylko w ostateczności. Zarazem zwraca się uwagę, że racjonalność

przymusowego dostawienia winna być szczególnie kontrolowana przez władze przełożone w celu stwierdzenia, czy w poszczególnych wypadkach zachodziła konieczność zastosowania tego środka.

O ile chodzi o osobę wojskową, ma zastosowanie przepis art. 1 rozporządzenia, wymienionego w ustępie ostatnim art. 60 rozp. o p. k. a.

Przebieg i wynik rozprawy ustala się w protokóle. W myśl ostatniego ustępu art. 22 władza, na żądanie obwinionego, obowiązana jest przedstawić mu przebieg czynności dokonanych w czasie jego nieobecności, t. j. odczytać mu zeznania świadków, znawców, protokóły oględzin i t. p.

Wzór protokółu — patrz zał. Nr. 9.

W rubryce 5 należy podawać zeznania i inne wyniki postępowania dowodowego tylko istotne dla danej sprawy: w rubryce 7 — krótkie uzasadnienie, w którem w szczególności winny być przytoczone okoliczności tak łagodzące, jak i obciążające. W rubryce 8 powinno być umieszczone pouczenie o środku prawnym, które powtarza się i w orzeczeniu skazującem. Jeśli obwiniony jest osobą wojskową, w pouczeniu, stosownie do postanowienia art. 60 rozp. o p. k. a., należy wymienić właściwy sąd wojskowy.

Na zasadzie wyników rozprawy wydaje władza orzeczenie skazujące lub uniewinniające.

Orzeczenie ogłasza się obwinionemu, a doręcza się na piśmie tylko wówczas, jeśli obwiniony tego żąda, albo jest niepełnoletni lub niewłasnowolny. W tych wypadkach doręczenie należy uskutecznić natychmiast po wydaniu orzeczenia; wyjątkowo, gdyby natychmiastowe doręczenie okazało się niemożliwe, np. ze względów technicznych, orzeczenie winno być doręczone w zwykłej drodze w czasie najkrótszym.

Orzeczenie należy nadto doręczyć z urzędu ustawowemu zastępcy prawnemu obwinionego niepełnoletniego lub niewłasnowolnego, jeśli wymieniony zastępca przy ogłoszeniu orzeczenia był nieobecny. Poza tem należy obwinionemu doręczyć orzeczenie na piśmie w wypadkach, gdy orzeczenie zostało wydane zaocznie, lub gdyby wydanie orzeczenia zostało odroczone. Przytem zauważa się, że odroczenie wydania orzeczenia może mieć miejsce tylko wówczas, gdy szczególne okoliczności czynią to koniecznem.

W związku z art. 24 zaznacza się, że obwiniony zawsze ma prawo przybyć na rozprawę, może zatem również nie skorzystać z udzielonego mu prawa nadesłania wyjaśnienia na piśmie, a stawić się osobiście.

Wzory orzeczeń — patrz zał. Nr. 10, 11.

6. **Zajęcie przedmiotu.** W myśl art. 9 p. k. a., jeżeli przestępstwo zagrożone jest konfiskatą przedmiotu, władza może dla jej zabezpieczenia zarządzić zajęcie przedmiotu.

Przepisy o konfiskacie zawarte są w niektórych ustawach, jak np. w art. 21, 22, 40, 50, 61, 62 Prawa o wykroczeniach, w prawie łowieckiem i t. p.

W tych więc wypadkach można zająć odnośne przedmioty, wydając osobie interesowanej zaświadczenie o zajęciu. Jeśli chodzi o wykładnię art. 48 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.VI.1927 r. o ochronie lasów, niestanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 111, poz. 932 z 1932 r.), to Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zauważa, że drzewo zajęte w toku postępowania karnego musi być sprzedane niezwłocznie (poza wyjątkiem przewidzianym w ust. 3), bez względu na okoliczność, czy postępowanie zostało lub nie zostało zakończone prawomocnem orzeczeniem. Z ustępu 2 art. 48 wynika, iż zarówno zajęcie jak i sprzedaż należy dokonać „w celu zabezpieczenia konfiskaty“, z czego wynika, iż chodzi tu o sprzedaż przedmiotu jeszcze nieskonfiskowanego orzeczeniem prawomocnem, gdyż w tym wypadku sprzedaż nie byłaby zabezpieczeniem przyszłej kary, lecz jej wykonaniem. Nadto przepis powyższy wyraźnie traktuje sprzedaż jako bezpośrednie następstwo zajęcia i nakazuje dokonanie sprzedaży „w najkrótszym czasie“, wobec czego właściwa władza nie może ani zaniechać sprzedaży, ani jej odroczyć (wyjąwszy wypadek przewidziany w ust. 3).

Suma uzyskana ze sprzedaży oczywiście przypada Skarbowi dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia skazującego, zaś w razie uniewinnienia oskarżonego (lub uwolnienia go od kary), powinna być zwrócona właścicielowi drzewa.

Konfiskata (przepadek). Zasadniczo konfiskacie podlegają tylko przedmioty należące do obwinionego, szereg jednak ustaw zawiera przepisy, nakazujące konfiskatę przedmiotu bez względu na to, czy są one własnością obwinionego, czy też innej osoby, np. art. 83 rozp. z dn. 3.XII.1927 r. o prawie łowieckiem (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 934), art. 48 rozp. z dn. 24.VI.1927 roku o ochronie lasów, nie stanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 111, poz. 932 z 1932 r.).

Postanowienie o konfiskacie przedmiotu może stanowić część składową orzeczenia skazującego lub uniewinniającego (art. 25), albo też orzeczenie samoistne (art. 29).

Władza wydaje samoistne orzeczenie o konfiskacie w wypadkach niemożności ścigania sprawcy. Chodzi tu o wypadki, gdy przeprowadzenie postępowania karnego przeciwko sprawcy wykroczenia jest uniemożliwione, np. niewykrycie sprawcy, śmierć i t. p.

Wzór samoistnego orzeczenia o konfiskacie — patrz zał. Nr. 12.

7. **Rewizja.** Przepisy o konfiskacie i zajęciu w postępowaniu karno-administracyjnem zawierają upoważnienie dla odnośnych władz do wykonywania tych czynności w określonych ustawowo wypadkach, nie wynika z nich wszakże, by dla ich wykonania można było przedsięwziąć jeszcze inne czynności, których rzeczone przepisy nie wymieniają i na ich przedsiębranie nie dają wyraźnego upoważnienia.

Takie wyraźne upoważnienie ustawowe zawiera szereg obowiązujących ustaw i tylko w zakresie tych upoważnień ustawowych zarządzenie rewizji jest dopuszczalne (np. art. 45 Prawa o broni, amunicji i materjałach wybuchowych — Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 807 z 1932 r.).

8. **Odszkodowanie.** Zdarza się niejednokrotnie, że czyn przestępny powoduje pewną szkodę, naruszając prawa prywatne jednostki. Pokrzywdzonemu przysługuje prawo dochodzenia swej pretensji o wynagrodzenie szkody przed sądem.

W wypadkach ustawami przewidzianych, władza administracyjna orzeka w postępowaniu karno-administracyjnem o obowiązku odszkodowania. Np. ustawa wodna (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 574 z 1928 r.) w ust. 3 art. 249 stanowi, że powiatowa władza administracji ogólnej, zasądzając za przekroczenie przepisów tej ustawy, może na wniosek poszkodowanego orzec o odszkodowaniu.

Z przytoczonego przepisu ustawy wodnej wynika, że właściwość władzy administracyjnej co do orzekania o odszkodowaniu uzależniona jest od woli władzy administracyjnej („może") i od wniosku poszkodowanego. Przyczem zaznaczyć należy, że, o ile interesowany złożył taki wniosek władzy administracyjnej i władza ta przyznała mu odszkodowanie, to w razie niezadowolenia z orzeczenia o odszkodowanie, w ciągu miesiąca (patrz termin w art. 249 ustawy wodnej) po uprawomocnieniu się orzeczenia, winien „udać się do sądu o rozstrzygnięcie", w przeciwnym bowiem wypadku droga sporu będzie dlań zamknięta.

W orzeczeniu o obowiązku odszkodowania należy pouczyć stronę, że o ile nie jest zadowolona z orzeczenia, może się udać na drogę sądową w terminie przewidzianym odnośną ustawą (termin ten należy podać).

W orzeczeniu zaś karno-administracyjnem zaznacza się tylko, że co do odszkodowania wydaje się jednocześnie orzeczenie stosownie do postanowień odpowiedniej ustawy, cytując właściwe artykuły.

9. **Żądanie skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego (art. 640 k. p. k.).** Żądanie skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego może być zgłoszone ustne (oświadczenie przyjęte do protokółu) lub sporządzone w formie piśmiennego wniosku.

Wniosek ten nie wymaga ani specjalnej formy, ani umotywowania, wobec czego zdarzające się określenia żądania nazwą „skarga", „apelacja" i t. p., jak również brak argumentu przeciwko skazaniu, — nie mogą być przeszkodą do przyjęcia i skierowania na drogę sądową omawianego żądania.

Właściwa władza administracyjna winna przedewszystkiem zwrócić uwagę na okoliczność, czy z treści żądania wynika wyraźnie, iż interesowanemu chodzi o przekazanie sprawy sądowi i czy żądanie zostało wniesione w terminie zawitym (nieprzekraczalnym).

W razie odmowy przyjęcia omawianego żądania, władza administracyjna wydaje decyzję, którą należy umotywować i zaopatrzyć w pouczenie o środku prawnym (Zał. Nr. 13).

Osoba ukarana zawsze może w ramach terminu 7-miodniowego zwrócić się do władzy administracyjnej z żądaniem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego, gdyż biorąc rzecz formalnie stronie nie przysługuje prawo zrzeczenia się żądania skierowania sprawy na drogę sądową. Termin przewidziany w k. p. k. do zgłoszenia żądania skierowania sprawy do Sądu winien być zatem zawsze dotrzymany, zanim zostanie zarządzone wykonanie kary (patrz art. 54 p. k. a.).

Kierowanie spraw karno-administracyjnych do sądu. Na zasadzie art. 641 § 2 k. p. k. władza administracyjna, w razie złożenia przez osobę, której wymierzono karę w trybie postępowania karno-administracyjnego, żadania skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego (o ile nie cofnie swego orzeczenia), przesyła akta sprawy bezpośrednio właściwemu sądowi, oznajmiając zarazem, czy zamierza sama, lub za pośrednictwem odpowiedniej władzy, czynnej w siedzibie sądu, popierać oskarżenie (art. 643 k. p. k.).

Akta spraw kierowanych do sądu winny być ułożone w porządku chronologicznym, zeszyte, sporządzone pismem czytelnem, poszczególne stronice akt winny być numerowane; ponadto należy dołączyć przy rozleglejszych sprawach kartę przeglądową (wykaz aktów), co ułatwi władzom wyszukanie poszczególnych aktów.

Celem zapobieżenia przeprowadzaniu przez władze sądowe uzupełniających dochodzeń, co w znacznym stopniu tamuje bieg spraw sądu, — należy zwrócić uwagę na odpowiednie wypełnianie odnośnych rubryk protokółu i orzeczenia, gdyż orzeczenie zastępuje prawomocny akt oskarżenia w myśl art. 641 § 3 k. p. k.; zwłaszcza chodzi między innemi o dane następujące: 1) wyraźne oznaczenie czynu, t. j. w szczególności kiedy, gdzie i w jaki sposób czyn, zarzucony obwinionemu, został popełniony (okoliczności faktyczne); 2) jaki przepis prawny został naruszony, przyczem, jeśli naruszono miejscowe zarządzenie administracyjne, należy podać treść tego zarządzenia, czas jego obowiązywania i podstawę prawną; nie wystarcza powołanie tylko przepisu, przewidującego sankcję karną, należy podać również przepis, zawierający pozytywny nakaz lub zakaz, który naruszono (pkt. b) art. 25 rozp. o p. k. a.); 3) jakie środki dowodowe przytacza władza administracyjna dla stwierdzenia czynu (własne spostrzeżenie, doniesienie policji, przyznanie się obwinionego i t. p.), przyczem dla sądu konieczne jest wyraźne wskazanie, kto np. z funkcjonarjuszów policji, czy starostwa może stwierdzić dokonanie wykroczenia.

Wkońcu, przed wysłaniem akt sprawy sądowi (wskutek odpowiedniego żądania strony), władze winny zbadać w każdym wypadku, czy omawiane żądanie złożone zostało w terminie zawitym.

Stosowanie art. 643 k. p. k. Art. 643 k. p. k. daje właściwym władzom administracyjnym możność zastępowania się przez odpowiednią władzę w siedzibie sądu. W celu uniknięcia zbędnych kosztów, straty czasu i t. p. władze administracji ogólnej poza siedzibą sądu, o ile wogóle uważają popieranie oskarżenia przez władzę administracyjną za konieczne, winny z reguły

z uprawnienia tego korzystać. W ważniejszych tylko wypadkach, gdy sprawa wymaga specjalnej znajomości stosunków miejscowych, gdy zachodzą takie okoliczności, że dokładne zaznajomienie się ze sprawą wymagałoby ze strony władzy w siedzibie sądu dłuższego czasu lub przeprowadzenia specjalnej korespondencji lub, gdy władza orzekająca z innych powodów uważa to dla dobra sprawy za niezbędne, — winna ta ostatnia władza bezpośrednio popierać oskarżenie w sądzie.

W związku z tem przy przekazywaniu sprawy na drogę sądową, należy stosować postępowanie następujące: 1) Jeśli władza orzekająca nie ma zamiaru bezpośrednio popierać oskarżenia w sądzie, winna ona, przekazując akta na drogę sądową, tylko wówczas zawiadomić o przekazaniu odpowiednią władzę administracji ogólnej w siedzibie sądu, o ile popieranie oskarżenia w sądzie przez tę władzę uważa za pożądane, zaznaczając to w zawiadomieniu.

Władze sądowe będą w tych wypadkach zawiadamiały o terminie rozprawy władzę administracyjną w siedzibie sądu i dadzą jej możność zapoznania się zawczasu z aktami sprawy.

2) W tych wypadkach, gdy władza orzekająca pragnie sama popierać oskarżenie w sądzie, winna ona, przy przekazywaniu aktów na drogę postępowania sądowego, zaznaczyć to w swem piśmie i prosić o powiadomienie jej o terminie sprawy.

Jak wynika z brzemienia art. 643 k. p. k. artykuł ten zastrzega władzom administracyjnym prawo popierania oskarżenia („władza. . . . może"), ale nie nakłada na nie obowiązku. Uprawnienie to ma dla władz duże znaczenie i pożądane jest należyte jego wykorzystanie, gdyż wpłynęłoby to w znacznym stopniu na ujednostajnienie postępowania i uzgodnienie poglądu władz sądowych i administracyjnych przy wymierzaniu kar. Jednakże ze względu na szczupłość personelu i wzgędy budżetowe nie jest naogół możliwe korzystanie z uprawnienia tego w szerszym stopniu, tembardziej, że normalna praca referatów karnych nie może z tego powodu ulec zahamowaniu i dlatego, jako wytyczną w sprawie popierania oskarżenia przez władzę administracyjną, przyjąć należy, że popieranie to winno mieć miejsce przedewszystkiem w wypadkach ważnych z punktu widzenia wymogów polityki karno-administracyjnej, prestiży władzy administracyjnej w sprawach zasadniczych i t. p. Jest rzeczą ze wszech miar pożądaną, aby czynności oskarżycielskie pełnili referenci dokładnie obeznani ze sprawami karno-administracyjnemi, którzy umieliby ze skutkiem rozwinąć działalność przed sądami, gdzie spotkać się mogą z wywodami adwokatów, broniących obwinionych. Chodzi tu oczywiście o referentów, którzy w siedzibach sądu popieraliby oskarżenie imieniem swego urzędu oraz w zastępstwie innych władz administracji ogólnej z poza siedziby sądu.

Urzędnik delegowany do Sądu Okręgowego w charakterze oskarżyciela winien być przez swoją władzę zaopatrzony w odpowiednie pełnomocnictwo przytem, o ile urzędnik ten występuje stale w sądzie, wystarczy pełnomocnictwo ogólne.

Kasacja. W sprawach karno-administracyjnych można od wyroków sądów okręgowych założyć tylko kasację do Sądu Najwyższego.

Założenie kasacji składa się z dwóch rodzajów czynności: zapowiedzenia kasacji i wywodu kasacji.

Imieniem oskarżyciela publicznego kasację zapowiada prokurator lub przedstawiciel władzy administracyjnej (art. 643 k. p. k.). Zapowiedzenie winno być dokonane w terminie zawitym trzydniowym od daty ogłoszenia wyroku.

Do złożenia wywodu kasacji imieniem oskarżyciela publicznego uprawniony jest **wyłącznie prokurator.** Władza administracyjna uprawnienia tego nie posiada i musi w tym względzie zwrócić się do prokuratora, może jednak przedstawić właściwemu prokuratorowi projekt kasacji celem ewentualnego zużytkowania w razie uznania go za poprawny. Wywód kasacji musi być wniesiony na piśmie do Sądu, którego wyrok ulega zaskarżeniu, w terminie zawitym siedmiodniowym od daty doręczenia odpisu wyroku z uzasadnieniem. Od wyroków wydanych w sprawach karno-administracyjnych podstawą kasacji mogą być tylko zarzuty wymienione w art. 514, 516 i 520 k. p. k. (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 725 z 1932 r.).

Ograniczenie kasacji w sprawach karnych administracyjnych jest treścią przepisu art. 511 k. p. k.

Wznowienie postępowania. Możliwość wznowienia postępowania wsprawie zakończonej orzeczeniem prawomocnem władzy administracyjnej uzależniona jest od wyjścia najaw nowych faktów i dowodów, które nie były znane w toku całego postępowania, a wypłynęły później, nieoczekiwanie, i wskazują na niesłuszne uniewinnienie lub niesłuszne ukaranie. Z powyższego wynika, że art. 33 p. k. a. jest wyjątkiem od zasady niewzruszalności orzeczeń prawomocnych, spowodowanym koniecznością naprawienia omyłkowego orzeczenia ze względów sprawiedliwości. Przyczyną wznowienia może być np. przestępstwo (orzeczenie oparte było na zeznaniu zaprzysiężonego przez sędziego grodzkiego świadka, który dopuścił się krzywoprzysięstwa).

Osoby wojskowe. Punkty a) — d) ust. 1, art. 60 rozp. o p. k. a. wyliczają wyczerpująco przypadki, w których dochodzenie i ukaranie osób wojskowych, z powodu popełnienia przez nie wykroczeń, należy do właściwości władz wojskowych. Na wyliczenie to należy zwrócić szczególną uwagę, aby zapobiec naruszeniu właściwości władz wojskowych.

Ustalenie okoliczności wskazanych w pkt. a) — c), w większości przypadków, nie będzie przedstawiało trudności, natomiast pkt. d) spowoduje częstokroć wątpliwości wskutek nieznajo-

mości przez władze administracyjne wszystkich przepisów, wydanych przez władze wojskowe.

Ze względu na powyższe, w wypadkach wątpliwych, należy zasięgnąć uprzednio informacji u odnośnych władz wojskowych, czy dany czyn nie stanowi naruszenia przepisów, wydanych przez władze wojskowe.

Wkońcu zauważa się, że o ile popełnione przez osobę, podlegającą sądownictwu wojskowemu wykroczenie nie podpada pod pkt. a) — d) art. 60 p. k. a., względnie mają zastosowanie wymienione w art. 16 § 2 przepisów wprowadzających artykuły Prawa o wykroczeniach i władza administracyjna wydała orzeczenie skazujące, — w pouczeniu o środku prawnym należy wskazać właściwy sąd wojskowy, który wstępuje w odnośnych wypadkach w miejsce sądu okręgowego w myśl przepisu, zawartego w ust. 4 art. 60 p. k. a.

Wykonanie kary pozbawienia wolności, orzeczonej przez władze administracyjne, zarządzają władze wojskowe.

Wykonanie orzeczeń i nakazów karnych. Zasadniczo wykonanie orzeczeń i nakazów karnych następuje po ich uprawomocnieniu się, jednak niektóre ustawy szczególne dopuszczają wykonanie wcześniejsze, zawierając w tym względzie przepis wyjątkowy (np. rozporządzenie o stanie wojennym, o granicach Państwa i t. p.). Poza tem wykonanie wcześniejsze przewidziane jest w art. 53 pkt. 5 rozp. p. k. a. odnośnie do spraw, wymienionych w rozporządzeniu wprowadzającem przyspieszone postępowanie karno-administracyjne na oznaczonym obszarze Państwa.

Wykonanie kary może być przez władze odroczone lub przerwane na prośbę skazanego z ważnych powodów (grzywnę można rozłożyć na raty). Ustawodawca nie wylicza okoliczności, które mogą być uznane za „ważne powody" (ust. 3 art. 54 p. k. a.), pozostawiając decyzję w tym względzie swobodnej ocenie odnośnej władzy. Mogą tu zaważyć stosunki rodzinne, majątkowe, osobiste, jak np. niemożność pozostawienia dzieci bez opieki, niemożność wynajęcia zastępcy dla wykonania robót polnych i t. p.

W wypadkach, o których mowa w ust. 4 tegoż artykułu, wykonanie kary pozbawienia wolności musi być bezwzględnie wstrzymane na czas określony w tym przepisie.

Poza tem przepisy działów II, III, IV i VIII rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu przymusowem w administracji zostały przyjęte przez art. 3 rozporządzenia o postępowaniu karno-administracyjnem. Zwraca się zarazem uwagę na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25.VI-1932 r. o wyłączeniu niektórych rodzajów świadczeń pieniężnych z pod egzekucji urzędów skarbowych (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 581).

Darowanie kary administracyjnej w drodze łaski. Zdarza się często, iż osoby skazane w trybie postępowania karno-administracyjnego nie korzystają z uprawnień, zawartych w art. 46 rozp. o p. k. a. i art. 640 k. p. k., wobec zaś uprawomocnienia się nakazu lub orzeczeń karnych wnoszą prośby o darowanie kary w drodze łaski. W obecnym stanie prawnym prawo darowania względnie złagodzenia tych kar przysługuje Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej.

Wpływające prośby winny być poddane szczegółowemu zbadaniu w celu ustalenia, czy w danej sprawie rzeczywiście zachodzą takie ważne i wyjątkowe okoliczności, które, w razie ich urzędowego stwierdzenia, przemawiałyby za uwzględnieniem prośby. Należy zwrócić również uwagę na okoliczność, czy skazany nie wniósł tej prośby jedynie w celu odroczenia wykonania kary, interes bowiem obwinionego został dostatecznie zabezpieczony przez możność wykorzystania przezeń przewidzianych środków prawnych (art. 46 rozp. o p. k. a., 640 k. p. k., jak również przez możność cofnięcia orzeczenia przez władzę administracyjną (art. 641 § 2 k. p. k.)

Jak wynika z większej części próśb o łaskę, petenci bez żadnych uzasadnionych powodów nie wykorzystują przysługujących im środków prawnych. Należy więc przyzwyczaić ludność do korzystania z normalnych środków prawnych i przy każdej okazji pouczać, że sprawom o darowanie kary w drodze łaski będzie nadawany dalszy bieg tylko w ważnych i wyjątkowych wypadkach. Poza tem Ministerstwo stwierdziło, że znaczna ilość wniosków na przychylne traktowanie omawianych próśb motywowana jest okolicznościami, które powinny były być znane i brane pod uwagę już przy wymierzaniu kary. Należyte stosowanie zasad polityki karno-administracyjnej zmniejszy ilość spraw kierowanych do załatwienia w tym trybie.

Po rozpatrzeniu w powyższy sposób prośby, przedłoży ją Pan Wojewoda (Pan Komisarz Rządu) Ministerstwu wraz z odpowiednim umotywowanym wnioskiem, przyczem, o ile na podstawie danych ujawnionych dochodzeniem Pan Wojewoda (Pan Komisarz Rządu) uzna, że prośba o ułaskawienie zasługuje na uwzględnienie, dołączy również akta sprawy. W razie wystąpienia z wnioskiem negatywnym, akt sprawy nie należy dołączać, chyba, że Ministerstwo zażąda w konkretnej sprawie ich przedstawienia. We wniosku negatywnym należy podać Nr. orzeczenia, datę jego wydania, przepis naruszony oraz wymiar kary. Ministerstwo, uznając że prośba o ułaskawienie na uwzględnienie nie zasługuje, pozostawi ją bez dalszego biegu, o ile Pan Prezydent Rzeczypospolitej inaczej nie postanowi.

Wykaz kar administracyjnych. Podległe PP. Wojewodom (Panu Komisarzowi Rządu m. st. Warszawy) władze administracyjne sporządzają co rok ilościowy wykaz kar administracyjnych za czas od 1 października każdego roku do 1 października roku następnego, oddzielnie za każdy kwartał, z wyszczególnieniem:

1) typowego rodzaju wykroczenia (według podanych rubryk);

2) ilości wymierzonych kar za każdy rodzaj wykroczenia,

3) wysokości tych kar:

a) do 10 zł,

b) od 10 — 50 zł,

c) powyżej 50 zł,

względnie: a) aresztu bezwzględnego do tygodnia i

b) aresztu bezwzględnego ponad tydzień.

4) Ilość żądań skierowania spraw na drogę sądową.

W rubryce wykazu „Ilość wymierzonych kar" oraz w rubrykach odnoszących się do rodzaju i wysokości kar należy uwidocznić ilościowe dane dotyczące:

a) wszystkich kar (prawomocnych i nieprawomocnych) wymierzonych w drodze postępowania karno-administracyjnego zwyczajnego oraz

kar wymierzonych w drodze nakazów karnych (prawomocnych) przez powiatowe władze administracji ogólnej, jak również przez władze i organa, o których mowa w ust. 3-m art. 45 rozp. o p. k. a.

Cyfra wykazywana w rubryce „Ilość żądań..." winna się mieścić w sumie uwidocznionej jako: „Ilość wymierzonych kar".

Przy tem zauważa się, że wykaz kar administracyjnych nie obejmuje doraźnych nakazów karnych.

Na podstawie otrzymanych danych statystycznych Pan Wojewoda (Pan Komisarz Rządu m. st. Warszawy) zarządza zestawienie ich według załączonego wzoru i przesyła je Ministerstwu **w terminie nieprzekraczalnym do dnia 15 października.**

Jednocześnie zwraca się uwagę na rubrykę typowych rodzajów wykroczeń, treść której uległa pewnym zmianom w porównaniu ze stanem dotychczasowym.

Wzór zestawienia patrz zał. Nr. 14.

Sprawa udziału adwokatów. Prawo o ustroju adwokatury (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 733), wyszczególniając w art. 16 zasadnicze funkcje adwokatów głosi, iż „zawód polega na udzielaniu porad prawnych, redagowaniu aktów prawnych oraz obronie i zastępstwie w sądach i urzędach". Co się tyczy zastępstwa, to p. k. a. nie przejęło przepisów działu IV o pełnomocnikach rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341). Skutkiem tego w postępowaniu karnem administracyjnem o zastępstwie mowy być nie może. Rozporządzenie o p. k. a., tam, gdzie chciało dopuścić specjalnych zastępców prawnych, to rzecz tę unormowało wyraźnie (art. 19 ust. 3, art. 20, art. 23 ust. 3, art. 33 ust. 3). Argument prawa o ustroju adwokatury jako prawa późniejszego nie wchodzi tu w rachubę, bowiem p. k. a. jest prawem specjalnem.

Co się tyczy obrony, to p. k. a. mające charakter procesu inkwizycyjnego, nie przewiduje wogóle instytucji obrony. Z tego względu udział adwokata w charakterze obrońcy w p. k. a. jest niedopuszczalny.

Natomiast redagowaniu sprzeciwów, wyjaśnień i żądań skierowania sprawy na drogę sądową przez adwokatów nie stoi żaden przepis p. k. a. na przeszkodzie. Jednakże pisma takie mogą być podpisane tylko przez osobę obwinioną, względnie ukaraną, jedynie zaś żądanie skierowania sprawy do sądu może być podpisane także przez adwokata.

Z charakteru przepisów p. k. a. wynika również, że przeglądanie aktów sprawy przez adwokatów w zasadzie jest niedopuszczalne. W wyjątkowych wypadkach można zezwolić na przeglądanie aktów sprawy, co jednak nie jest prawem adwokata, a leży zupełnie w dziedzinie swobodnego uznania władzy.

Udział adwokata w sprawach karnych administracyjnych rozpoczyna się dopiero z momentem przekazania aktów sprawy sądowi okręgowemu, a to w myśl odnośnych postanowień k. p. k.

Zał. Nr. 1.

Wzór doraźnego nakazu kolorowego.

Nr.......... (bloczku)

Nr...........(blankietu)

1 zł.

Za punkt.............................

Pieczęć

Nr........... (bloczku)

Nr............(blankietu)

Doraźny nakaz karny

(art. 50 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 365).

1 zł.

1. Za zaśmiecanie klatek schodowych oraz zanieczyszczanie ich przez wystawianie kubłów i innych naczyń z nieczystościami.
2. ....
3. ....
4. ....

Nałożono i pobrano grzywnę od...

(wymienić imię i nazwisko tylko na życzenie ukaranego)

Dnia..19..........r.

W imieniu
Powiatowej Władzy Administracji Ogólnej

(Podpis)

Zał. Nr. 2.

Wzór doraźnego nakazu karnego (białego) sporządzonego przez kalkę.

Powiatowa Władza
Administracji Ogólnej

....

w.....................................

Nr. .... (bloczku)

Nr............(blankietu)

Doraźny nakaz karny

(art. 50 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365).

Za...

(wymienić wykroczenie)

nałożono i pobrano grzywnę ....zł. słownie..................................zł.

od...

(wymienić imię i nazwisko tylko na życzenie ukaranego)

Dnia..19..........r.

W imieniu
Powiatowej Władzy Administracji Ogólnej

(pieczęć)

(podpis)

Wzór upoważnienia do nakładania grzywien w drodze doraźnych nakazów karnych (art. 50 p. k. a.) — Zał. Nr. 3.

....

(oznaczenie władzy)

w..

L...............................

UPOWAŻNIENIE.

Na podstawie art. 50 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365) i za zgodą Wojewody upoważniam

....

(wymienić imię, nazwisko, stanowisko urzędowe lub służbowe upoważnionego)

do nakładania w mojem imieniu i bezzwłocznego pobierania pod warunkami, określonemi w przytoczonym na wstępie przepisie, w drodze doraźnych nakazów karnych— grzywien za wykroczenia wymienione w doraźnych nakazach karnych i w wysokości tam oznaczonej.

..................................dnia...................................19..........r.

(pieczęć)

Powiatowa Władza Administracji Ogólnej

(podpis)

Wzór upoważnienia do nakładania grzywień w drodze doraźnych nakazów karnych. — Zał. Nr. 4.

....

(oznaczenie władzy)

1 strona

w..

L...............................

UPOWAŻNIENIE.

Na podstawie art. 50 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 365) i za zgodą Wojewody upoważniami

....

(wymienić imię i nazwisko, stanowisko urzędowe lub służbowe upoważnionego)

do nakładania w mojem imieniu i bezzwłocznego pobierania, pod warunkami, określonemi w przytoczonym na wstępie przepisie, w drodze doraźnych nakazów karnych— grzywien do wysokości ....zł. słownie zł...

za wykroczenia podane na odwrocie.

..................................*dnia*...................................*19*..........*r.*

(pieczęć)

Powiatowa Władza Administracji Ogólnej

(podpis)

2 strona

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

Wzór doniesienia.

Zał. Nr. 5.

....
(oznaczenie władzy lub organu urzędowego)

....Dnia.......................................193...... r.

DONIESIENIE.

1. Imię i nazwisko sprawcy czynu, imiona rodziców, wyznanie, stan rodzinny.	
2. Wiek sprawcy czynu pełnoletniego, nieletniego (art. 6 prawa o wykr.) — na podstawie oświadczenia, czy dokumentu.	
3. Zawód.	
4. Stosunki majątkowe (źródła utrzymania i t. p.).	
5. Miesce zamieszkania (adres).	
6. Opis czynu w streszczeniu (data, miejsce, rodzaj czynu i t. p.).	
7. Naruszony przepis prawny.	
8. Imiona i nazwiska świadków i miejsce ich zamieszkania	
9. Sposób ujawnienia wykroczenia (czy doniesienie opiera się na własnem spostrzeżeniu donoszącego, czy też na innych danych ewent. jakich?).	
10. Dowody rzeczowe.	
11. Dane dodatkowe.	

....
(Imię i nazwisko, stopień służbowy sporządzającego doniesienie)

Uwaga: W rubryce 11 umieszcza się dane o dotychczasowem zachowywaniu się sprawcy, zachowaniu się po spełnieniu wykroczenia, stosunku do pokrzywdzonego (najbliższy, bliski), czy i kto podżegał sprawcę czynu do popełnienia wykroczenia, wysokość szkody i t. p.).

Do

(pieczęć)

Nr..............................

Dnia..

....
(podpis kierownika urzędu)

Wzór nakazu karnego do art. 45 p. k. a. — Zał. Nr. 6

....
(oznaczenie władzy)
L.............................
dnia.................................19..........r.

NAKAZ KARNY

Pismem z dnia...................................19..............r. ....

....
(oznaczenie władzy, organu donoszącego)

doniósł ....
(oznaczenie władzy)

że ....
(imię i nazwisko)

zam. w.....................................ul.....................................Nr.............dopuścił się wykroczenia z art........................ ustawy, rozp. Prawa o wykr. ....z dn................... (Dz. U. R. P. Nr.................. poz...................) przez to, że ....

....

....

....

Przyjmując powyższe za udowodnione, skazuję p. ....
na zasadzie art. ....

....

a) na grzywnę w kwocie.. na rzecz...............................
.... z zamianą w razie nieściągalności
.... na areszt zastępczy ....

b) na karę aresztu..................dniowego. Przeciw nakazowi karnemu może......................
........................wnieść do.. w ....
sprzeciw pisemny lub ustny w ciągu siedmiu dni, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia nakazu, w przeciwnym razie nakaz karny, jako prawomocny ulega wykonaniu.

....
(podpis władzy)

Wzór do art. 47 p. k. a. — Zał. Nr. 7.

....
oznaczenie władzy
w...
L.............................
dnia.................................193..........r.

D E C Y Z J A

Na podstawie art. 47 rozporządenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365) odrzucam sprzeciw wniesiony przez Pan.. przeciw memu nakazowi karnemu z dnia.. 19........r. L.................... jako wniesiony po upływie zawitego terminu siedmiodniowego. Nakaz bowiem karny został doręczony Pan........ dnia............................... 19 r. sprzeciw zaś pisemny (ustny) wniósł...... Pan...... do..dnia.............................19.......r.
(oznaczenie władzy)

Od decyzji niniejszej może Pan...... wnieść żądanie skierowania sprawy do Sądu Okręgowego w.., celem rozpatrzenia zasadności odrzucenia sprzeciwu, które należy złożyć w..., albo bezpośrednio w wymienionym Sądzie w ciągu trzech dni od dnia doręczenia decyzji niniejszej.

....
(podpis władzy)

....
(oznaczenie władzy)
Dnia.............................19.....r.
L.......................

1 egzemplarz

Wzór wezwania na rozprawę do art. 19 i 21 p. k. a. — Zał. Nr. 8.

Z dwu nadesłanych egzemplarzy należy pierwszy egzemplarz doręczyć wzywanemu, drugi zwrócić władzy wzywającej przed terminem rozprawy za potwierdzeniem doręczenia.

niepotrzebne skreślić

WEZWANIE.

Na podstawie art. 19 i 21 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365) wzywa się niniejszem P...

przebywającego / zamieszkałego w.............................przy ulicy.............................Nr.........

aby jako obwinion.........w sprawie karno-administracyjnej o.............................

....

(wskazanie wykroczenia)

a) stawił..... się na rozprawę dnia.............................19.....r. o godzinie..........

w (u)...

(wskazanie urzędu, organu, miejscowości, ulicy, Nr. domu)

lub zamiast stawienia się

b) nadesłał...... najpóźniej do dnia.............................19.....r. piśmienne wyjaśnienie.

Zarazem może Pan...... sprowadzić na rozprawę świadków i inne dowody, służące do je...... obrony, albo też wskazać je władzy wzywającej pisemnie lub ustnie do dnia.............................19......r.

W razie niestawienia się obwinion...... nienadesłania wyjaśnienia w terminie wyżej wskazanym, zarządzi się przymusowe sprowadzenie Pan...... na rozprawę, przeprowadzi się rozprawę w Pan...... nieobecności.

(podpis)

Uwaga dla drukarni: linja kropkowana winna być dziurkowana, wezwania zaś muszą być tak wykonane aby po złożeniu półarkusza w miejscu dziurkowanem — teksty wezwań wypadły dokładnie naprzeciwko siebie, ażeby można było 2 egzemplarz wypełnić przez kalkę.

....

....
(oznaczenie władzy)
Dnia.............................19.....r.
L.......................

2 egzemplarz

Wzór wezwania na rozprawę do art. 19 i 21 p. k. a.

Z dwu nadesłanych egzemplarzy należy pierwszy egzemplarz doręczyć wzywanemu, drugi zwrócić władzy wzywającej przed terminem rozprawy za potwierdzeniem doręczenia.

WEZWANIE.

Na podstawie art. 19 i 21 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 365) wzywa się niniejszem P. ....

przebywającego / zamieszkałego w............................. przy ulicy.............................Nr.........

aby jako obwinion...... w sprawie karno-administracyjnej o.............................

....

(wskazanie wykroczenia)

a) stawił..... się na rozprawę dnia.............................19.....r. o godzinie..........

w (u)...

(wskazanie urzędu, organu, miejscowości, ulicy, Nr. domu)

lub zamiast stawienia się.

b) nadesłał..... najpóźniej do dnia.............................19.....r. piśmienne wyjaśnienie.

Zarazem może Pan...... sprowadzić na rozprawę świadków i inne dowody, służące do je...... obrony, albo też wskazać je władzy wzywającej pisemnie lub ustnie do dnia.............................19......r.

W razie niestawienia się obwinion...... nienadesłania wyjaśnienia w terminie wyżej wskazanym, zarządzi się przymusowe sprowadzenie Pan...... na rozprawę, przeprowadzi się rozprawę w Pan...... nieobecności.

(podpis)

Odwrotna strona 2 egzemplarza.

Zwrotne potwierdzenie doręczenia.

Stwierdzam odbiór drugostronnego wezwania

dnia.. 19...........r.

....
(podpis odbierającego)

Niepotrzebne skreślić.

A) Doręczyłem dnia...19..........r. o godz. ....
- a) adresatowi osobiście, który pismo przyjął,
- b) adresatowi osobiście, który odmówił przyjęcia,
- c) z powodu nieobecności adresata P. ....jako dorosłemu domownikowi (zarządcy nieruchomości, przedsiębiorstwa adresata, rządcy, dozorcy domu adresata, sąsiadowi adresata), który pismo przyjął,
- d) z powodu nieobecności adresata oraz osób, którymby pismo można było dla adresata zostawić (oraz odmowy przyjęcia pisma przez osoby, którymby pismo można było zostawić dla adresata) — w ten sposób, że złożyłem pismo w..., zawiadamiając o tem adresata drogą wywieszenia zawiadomienia na drzwiach nieruchomości.............................. jako miejsca.. oraz w...

B) Nie mogłem doręczyć z powodu:
- a) śmierci adresata,
- b) iż adresat we wskazanej miejscowości nie jest znany,
- c) iż adresat opuścił wskazaną miejscowość na stałe, przenosząc się do.......................................,
- d) iż adresat opuścił wskazaną miejscowość na stałe, wynosząc się do miejscowości, której ustalić nie mogłem.

....
(podpis doręczającego)

Zał. Nr.................

(Na odbitce wezwania)

....
(oznaczenie władzy)

Dnia...19......r.

L.............................

P...

w...

Załączony odpis wezwania podaje się Pan...... do wiadomości, jako ustawowemu zastępcy prawnemu obwinionego...
(imię i nazwisko)

z uwagi na jego niepełnoletność, niewłasnowolność.

....
(podpis)

Wzór protokółu. — Zał. Nr. 9.

1. ....
(oznaczenie władzy)

L. ....

PROTOKÓŁ
rozprawy karno-administracyjnej.

2. Obwiniony:
a) Nazwisko i imię

b) Czas i miejsce urodzenia

c) Stan cywilny

d) Zawód

e) Miejsce zamieszkania

3. Oznaczenie czynu zarzuconego obwinionemu

4. Zeznania obwinionego (w streszczeniu)
Data zeznania.

5. Istotne zeznanie świadków, znawców i inne wyniki postępowania dowodowego.

Data zeznania

6.
ORZECZENIE.

....
(oznaczenie władzy)

rozpoznawszy w dniu .... sprawę karno-administracyjną przeciwko ....
(imię i nazwisko)

....
(czas i miejsce urodzenia, stan, zatrudnienie)

zam. w .... obwinion. o ....

....

i uznawszy .... winn. ....

....

7. przez co dopuścił...... się wykroczenia z art. (§) ....

....

co zostało udowodnione ....

....
(przyznanie się, zeznanie świadka)

o r z e k a:

A. skazać obwinion.................... na zasadzie art. (§) .... na grzywnę w kwocie....................zł. na rzecz.................... z zamianą w razie nieściągalności....................na areszt.................... na areszt............/..........przy równoczesnej konfiskacie.................... ....oraz pobraniu kosztów postępowania w kwocie.................... ....

B na zasadzie wyników rozprawy, w szczególności zaprzeczenia obwinion..........i zeznan.......... świadk....................wobec nieudowodnienia wyżej wskazanego wykroczenia — zwolnić obwinion .... od winy i kary ....

C. wobec niemożności ścigania sprawcy z powodu .... na podstawie art....................oraz art. 29 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 365) samoistną konfiskatę....................
....
....
....
....
....
....

8. Ukaran...... (a w wypadku je...... niepełnoletności lub niewłasnowolności je...... ojciec, matka, małżonek, opiekun, kurator) może w ciągu siedmiu dni od daty ogłoszenia doręczenia orzeczenia zwrócić się do....................z żądaniem skierowania sprawy do Sądu.................... .... w.................... w przeciwnym razie orzeczenie, jako prawomocne, ulega wykonaniu.

9. Dnia....................19..........r.

....
(oznaczenie i podpis władzy orzekającej)

---

10. Orzeczenie ogłoszono dnia....................

....
(podpis ukaranego)

Czy ukaran...... zażądał...... doręczenia mu orzeczenia....................

Protokółował

....
(podpis)

Orzeczenie wysłano do doręczenia dnia....................

" doręczono dnia....................

Uwaga: Ukaranemu niepełnoletniemu, niewłasnowolnemu oraz jego ustawowemu zastępcy, nieobecnemu przy ogłoszeniu, należy orzeczenie doręczyć z urzędu. W wypadku odroczenia ogłoszenia orzeczenia lub wydania orzeczenia zaocznie, należy je doręczyć ukaranemu z urzędu.

Wzór odpisu orzeczenia skazującego przeznaczonego dla doręczenia. — Zał. Nr. 10

....
(oznaczenie władzy)

L. ....

Dnia .... 19........ r.

ORZECZENIE.

.... rozpoznawszy w dniu ....
(oznaczenie władzy)
.... 19............ r. sprawę karno-administracyjną przeciwko
....
(imię, nazwisko, czas i miejsce urodzenia, stan zatrudnienia)
zamieszkał.......... w .... obwinion.......... o ....
....
uznawszy (go) winn..
....
przez co dopuścił.......... się wykroczenia z art. (§)..
.... co zostało udowodnione ....
....
(przyznanie się, zeznanie świadka i t. p.)

orzeka:

skazać obwinion.. na zasadzie art. ....
na grzywnę w kwocie .... na rzecz .... z zamianą
w razie nieściągalności .... na areszt.............................. na areszt ....
przy równoczesnej konfiskacie .... pobraniu kosztów postępowania
w kwocie ....
....
....

Ukaran.......... (a w wypadku je.......... niepełnoletności lub niewłasnowolności je.......... ojciec, matka, małżonek, opiekun, kurator) może w ciągu siedmiu dni od daty doręczenia orzeczenia zwrócić się do .... z żądaniem skierowania sprawy do Sądu .... w .... w przeciwnym razie orzeczenie, jako prawomocne, ulega wykonaniu.

....
(podpis władzy orzekającej)

Wzór odpisu orzeczenia uniewinniającego, przeznaczonego dla doręczenia — Zał. Nr. 11.

....
(oznaczenie władzy)

L. ....

Dnia .... 19........ r.

ORZECZENIE.

.... rozpoznawszy w dniu ....
(oznaczenie władzy)
.... 19............ r. sprawę karno-administracyjną przeciwko
.... zam. w ....
obwinion.......... o ....

orzeka:

na zasadzie wyników rozprawy, w szczególności zaprzeczenia obwinion..................
i zezn.................. świadk..
....
wobec nieudowodnienia wyżej wskazanego wykroczenia, zwolnić obwinion..................
.... od winy i kary.
Jednocześnie orzeka przepadek ....
....

....
(podpis władzy)

....
(oznaczenie władzy)

L. ....

Dnia ....19........ r.

Wzór samoistnego orzeczenia o konfiskacie. — Zał. Nr. 12.

ORZECZENIE.

...., rozpoznawszy w dniu .... 19........r.
(oznaczenie władzy)

sprawę karno-administracyjną przeciwko ....

....zam. w ....

obwinion........ o..

....

orzeka:

wobec niemożności ścigania sprawcy z powodu..

na podstawie art. .... oraz art. 29 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 365), — samoistnie przepadek........................

....

....
(podpis władzy orzekającej)

....
(oznaczenie władzy)

L. ....

Dnia ....19........ r.

Wzór decyzji odmawiającej przyjęcia żądania skierowania sprawy na drogę sądową. — Zał. Nr. 13.

DECYZJA.

Odmawiam przyjęcia żądania Pan..
(imię i nazwisko)

skierowania sprawy karno-administracyjnej na drogę postępowania sądowego, ponieważ przekroczył........ Pan........ zawity termin siedmiodniowy do wniesienia takiego żądania, przewidziany w § 1 art. 640 k. p. k. Orzeczenie bowiem skazujące z dnia .... 19........ r. L. .... zostało Pan........ doręczone (ogłoszone) dnia .... 19........ r., żądanie zaś powyższe wniósł........ Pan........ dnia .... 19........ r.

Od decyzji niniejszej może Pan........ złożyć żądanie skierowania sprawy do Sądu Okręgowego w .... celem rozpatrzenia zasadności odmowy, które należy złożyć w .... albo bezpośrednio w wymienionym Sądzie w ciągu trzech dni od dnia doręczenia decyzji niniejszej.

....
(podpis władzy)

Zał. Nr. 14.

Wzór zestawienia kwartalnego

Województwo..

Wykaz kar administracyjnych

od 1 października 193..... do 1 stycznia 193..... r.

Typowy rodzaj wykroczeń	Ilość wymierzonych kar	Ilość grzywien			Ilość aresztu bezwzględnego		Ilość żądań skierowania spraw na drogę sądową	% stosunek typowego rodzaju wykroczeń do ogólnej ilości kar
		do 10 zł.	od 10—50 zł.	ponad 50 zł.	do tygodnia	ponad tydzień		
Sanitarne								
Drogowe								
Broń								
Alkoholowe								
Z ustawy o powsz. obow. wojskowym								
Z Prawa o wykroczeniach								
Różne								
RAZEM								

Drukarnia Policyjna, Warszawa, Trębacka 11.